

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« Ιαματικός τουρισμός στην Ελλάδα. Η περίπτωση της
Ικαρίας. »**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ – ΜΑΡΙΑ
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ : ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2009

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το σύγχρονο τουριστικό προϊόν αντιμετωπίζει έντονο διεθνή ανταγωνισμό με αποτέλεσμα την ανάγκη συνεχούς ανανέωσης και διαφοροποίησης. Προς την κατεύθυνση αυτή η παρούσα εργασία παρουσιάζει τον κλάδο του Ιαματικού Τουρισμού ως εναλλακτική μορφή τουρισμού.

Οι θερμομεταλλικές και ιαματικές πηγές αποτελούν έναν φυσικό πόρο που απαντάται σχεδόν σε όλη την Ελλάδα, και κυρίως στην περιφέρεια, σε περιοχές με εξαιρετο φυσικό περιβάλλον και κλίμα. Εν γένει οι περιοχές αυτές έχουν τις δυνατότητες ώστε, με την αξιοποίησή τους, να εξελιχθούν σε κέντρα υποδοχής λούμενων όλων των ηλικιών για θεραπεία, πρόληψη, αναζωογόνηση και αναψυχή, κατά το πρότυπο των μεγάλων Ευρωπαϊκών Κέντρων Τουρισμού Υγείας.

Ωστόσο, ο κλάδος του Ιαματικού Τουρισμού έχει ελάχιστα αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, γεγονός που προσδίδει και την ανάγκη μελέτης του κλάδου.

Η ανάπτυξη σύγχρονων ιαματικών κέντρων άρχισε να γίνεται επίκαιρο θέμα μόλις τα τελευταία χρόνια, καθώς αναγνωρίζεται πλέον η αναγκαιότητα για την παροχή ενός ιαματικού προϊόντος, το οποίο θα καλύπτει τις ανάγκες νέων τμημάτων της αγοράς και θα συμβάλλει στη συνολική ανταγωνιστικότητα της τουριστικής οικονομίας. Αυτή η μορφή τουρισμού μπορεί να συνδυαστεί με άλλες εναλλακτικές μορφές, όπως ο συνεδριακός, ο αθλητικός και ο χειμερινός τουρισμός, ώστε να προσελκύσει επισκέπτες όλων των ηλικιών και επισκέπτες υψηλών εισοδημάτων, καθώς και να βοηθήσει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου πέρα των θερινών μηνών.

Ειδικότερα, οι στόχοι της παρούσας εργασίας είναι :

- η εκτίμηση και αξιολόγηση της παρούσας κατάστασης στο χώρο του Ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα
- η ανάλυση των προοπτικών ανάπτυξης του Ιαματικού τουρισμού στη χώρα μας
- η μελέτη ενός από τους σημαντικότερους ιαματικούς προορισμούς στην Ελλάδα, της Ικαρίας.

Η βιβλιογραφία στον τομέα του Ιαματικού Τουρισμού είναι εξαιρετικά περιορισμένη, όπως περιορισμένες είναι και οι πηγές δεδομένων για τον κλάδο, αλλά και τα ίδια τα διαθέσιμα στοιχεία. Η παρούσα εργασία στηρίχθηκε κυρίως σε ηλεκτρονικές πηγές.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΙΣΤΟΡΙΚΑ.....	4
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : Ο ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	6
1.1 Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	6
1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ.....	8
1.2.1 Στοιχεία και προέλευση των λουόμενων.....	10
1.2.2 Υπάρχουσα δομή των ιαματικών πηγών.....	10
1.2.3 Εγκαταστάσεις και τρόπος λειτουργίας υδροθεραπευτηρίου.....	13
1.3 ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ.....	14
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	24
2.1 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	24
2.2 ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ.....	24
2.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ.....	27
2.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ....	30
2.5 ΝΟΜΟΣ 3498/2006 «Ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 230/24.10.2006).....	31
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ : Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ.....	34
3.1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΙΚΑΡΙΑ.....	34
3.2 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ.....	35
3.3 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ.....	36
3.4 ΟΙ ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ.....	38
3.4.1 Θεραπευτικές ενδείξεις των Ιαματικών πηγών της Ικαρίας.....	41
3.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΑΜΑΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ.....	43
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η προσωρινή, μικρής χρονικής διάρκειας, μετακίνηση των ανθρώπων σε προορισμούς εκτός του συνήθη τόπου διαμονής ή εργασίας τους, καθώς και οι δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, στους προορισμούς αυτούς, συγκροτεί εννοιολογικά την παγκόσμια κοινωνικοοικονομική δράση που ονομάζουμε τουρισμό.

Οι διακοπές που κατά το παρελθόν αποτελούσαν πολυτέλεια έχουν βαθμιαία εξελιχθεί σε τρόπο ζωής, ένα δικαίωμα, για τους περισσότερους κατοίκους των ανεπτυγμένων χωρών.

Η «κατανάλωση της ευχαρίστησης» εκτιμάται ότι αποτελεί πλέον το σημαντικότερο σημείο εστίασης του ανθρώπινου ενδιαφέροντος. Τα τελευταία χρόνια έχουν ήδη διαπιστωθεί αρκετές αλλαγές που σηματοδοτούν μία νέα εποχή στον τουρισμό. Οι αλλαγές αυτές είναι αποτέλεσμα άλλων ευρύτερων αλλαγών που συμβαίνουν στην οικονομία, στους θεσμούς, στην τεχνολογία, στο περιβάλλον, στις αξίες που διαμορφώνουν τις επιλογές του καταναλωτή γενικότερα, και άρα του τουρίστα. Παρατηρείται μία κόπωση σε μεγάλο αριθμό τουριστών από τα προϊόντα του μαζικού τουρισμού. Ο καταναλωτής γίνεται περισσότερο απαιτητικός, αναζητά νέα προϊόντα και η επιλογή για τόπο προορισμού είναι περισσότερο συνειδητή. Ευαισθητοποίηση σε θέματα ποιότητας περιβάλλοντος, αποφυγή περιοχών με προβλήματα ρύπανσης, περιοχών υπέρ-εμπορευματοποιημένων.

Ο καταναλωτής – τουρίστας επιθυμεί και απαιτεί περισσότερο αυθεντικές εμπειρίες. Η μετάβαση έτσι, από ένα παθητικό μοντέλο τουρισμού όπου ο καταναλωτής – επισκέπτης γίνεται αντικείμενο περιποιήσεων, σε ένα νέο όπου ο τουρίστας διεκδικεί ένα πιο ενεργό ρόλο κατά την παραμονή του και αφορά την προσωπική του αναψυχή, ψυχαγωγία είναι γεγονός και ζητούμενο. Στην κατεύθυνση αυτή η εναλλακτική μορφή ιαματικός τουρισμός ορίζεται ως «το αντίθετο του μαζικού τουρισμού». Συγκροτείται από ποιοτικά στοιχεία, σχεδιάζεται τοπικά, ελέγχεται σε όλες τους τις διαστάσεις, θέτει σε κίνηση πολλαπλές τοπικές δραστηριότητες, εμπεριέχει αξίες, αναδεικνύει τις ιδιαιτερότητες της περιοχής, τη φύση την τοπική ιστορία, τον πολιτισμό.

Ο ιαματικός τουρισμός στη χώρα μας είναι ένας διαρκώς αναπτυσσόμενος τουριστικός τομέας, που με τις κατάλληλες ενέργειες και την απαιτούμενη προσοχή από την πολιτεία θα μπορέσει να συμβάλει σε τοπικό αλλά και σε εθνικό επίπεδο στην

οικονομία της πατρίδας μας. Οι ιαματικές πηγές είναι στοιχείο πολιτισμού: Εκφράζουν έναν τρόπο ζωής που συνδυάζει την υγεία με την αισθητική.

Είναι βέβαιο ότι οι ιαματικές πηγές συμβάλλουν στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και φτάνουν να αποτελούν σήμερα ζωτική ανάγκη. Συγχρόνως, ο Ιαματικός Τουρισμός αποτελεί μία βασική συνιστώσα της παγκόσμιας βιομηχανίας των διακοπών και του ελεύθερου χρόνου, η οποία συγκεντρώνει το ενδιαφέρον μιας πολύ ποιοτικής κατηγορίας τουριστών.

Ο ιαματικός τουρισμός μπορεί να συμβάλλει στην ολόπλευρη ενίσχυση, στη συμπλήρωση και στην ανανέωση του τουριστικού μοντέλου της χώρας μας, που παραδοσιακά στηρίζεται στον ήλιο και τη θάλασσα, απογειώνοντας την τουριστική εικόνα της Ελλάδας στη συνείδηση των επισκεπτών απ' όλο τον κόσμο μέσα στα επόμενα χρόνια.

Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι είναι διάσπαρτοι στην ελληνική επικράτεια, ενώ τα νερά των συγκεκριμένων πηγών διαφέρουν από τα συνηθισμένα, είτε λόγω της υψηλής τους θερμοκρασίας είτε λόγω της παρουσίας σπάνιων δραστικών συστατικών. Στην Ελλάδα έχουν καταγραφεί εκατοντάδες φυσικές αναβλύσεις ιαματικών νερών. Επισήμως αναγνωρισμένες από την Πολιτεία ως "Ιαματικές" είναι περίπου ογδόντα (80) πηγές. Με τον όρο "Ιαματικές Πηγές" ορίζονται οι φυσικές αναβλύσεις των θερμών, υπόθερμων ή ψυχρών νερών, τα οποία, με τα συστατικά που περιέχουν, είναι κατάλληλα για την ίαση διαφόρων παθήσεων του ανθρώπινου σώματος.

Η Ελλάδα, με τις τόσες ιαματικές πηγές της, αλλά και τις αναρίθμητες παραλίες, μπορεί να γίνει η Νο1 χώρα παγκοσμίως στο πεδίο του ιαματικού τουρισμού, αλλά και σε ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Οι αναβλύζουσες πηγές της ελληνικής φύσης δεν μπορούσαν παρά να παρατηρηθούν από τους ιστορικούς και τους γιατρούς της αρχαιότητας. Ο Ηρόδοτος παρατηρεί πρώτος τα ιαματικά νερά και συνιστά τη λουτροθεραπεία, ενώ ο Ιπποκράτης μελετά τις δράσεις των θερμών και ψυχρών λουτρών στον ανθρώπινο οργανισμό και καθορίζει τις παθήσεις για τις οποίες ενδείκνυται η χρήση τους, ενώ γίνεται η πρώτη

κατάταξη των θερμομεταλλικών νερών ανάλογα με το χρώμα, τη γεύση και την οσμή τους. Οι μετά τον Ιπποκράτη Έλληνες γιατροί εξακολουθούν να εφαρμόζουν την υδροθεραπεία για την αντιμετώπιση διαφόρων παθήσεων. Κύριοι εκπρόσωποι ο Ηρόφιλος, ο Ερασίστρατος, ο Μούσας στη ρωμαϊκή εποχή και ο Παύλος ο Αιγινήτης στα βυζαντινά χρόνια. Στη διάρκεια του Μεσαίωνα, που το πνεύμα υποτάσσεται σε δεισιδαιμονίες και προκαταλήψεις, πλήττεται και η υδροθεραπεία. Αναζωογονείται και πάλι στις αρχές του 16ου αιώνα, οπότε και προσεγγίζεται με επιστημονική μεθοδολογία. Παρ' όλες τις δυσκολίες η πρώτη κυβέρνηση του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους ασχολήθηκε με την εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών. Στο πλαίσιο αυτό, το 1830, συγκροτήθηκε για πρώτη φορά, επιστημονική επιτροπή με σκοπό την ανάλυση και αξιολόγηση των ιαματικών πηγών.

Η προσέγγιση του θερμολισμού ξεκίνησε από την Κύθνο με την φροντίδα των Χ. Χάνσεν και Α. Ρος. Το 1845 η βασίλισσα Αμαλία εκδήλωσε το ενδιαφέρον της, καθώς μετέβαινε για λουτροθεραπεία στο νησί, και έτσι κτίστηκε ειδικό κτήριο λουτρών. Έκτοτε και μέχρι το 1935 κατασκευάστηκαν και οργανώθηκε η λειτουργία σημαντικών λουτροπόλεων της χώρας μας (Λουτράκι Περαχώρα, Μέθανα, Αιδηψός, Κυλλίνη, Υπάτη, Καϊάφας, Μανδράκι, Νισύρου, Σμόκοβο, Νέα Απολλωνία, Θέρμη Λέσβου, Καμένα Βούρλα, Λαγκαδάς, Πλατύστομο, Ελευθερές Καβάλας, Θέρμα Ικαρίας ,Θερμοπύλες). Το 1918 δημιουργήθηκε από την πολιτεία, για πρώτη φορά, κλάδος ιαματικών πηγών στην υπηρεσία «Ξένων και Εκθέσεων» του υπουργείου εθνικής οικονομίας. Το 1920 έχουμε τη δημιουργία του νομοθετικού πλαισίου για τις ιαματικές πηγές και τη λουτροθεραπεία καθώς και σημαντικό ερευνητικό έργο από διάφορους επιστημονικούς κλάδους.

Ο διευθυντής του νεοϊδρυθέντες χημείου του κράτους, Μ Περτέσης, μελέτησε από το 1925 μέχρι το 1937 τον φυσικοχημικό χαρακτήρα των πηγών, δίνοντας νέα διάσταση στην εξέλιξη της ιαματικής υδροθεραπείας στη χώρα μας.

Το 1936 η αρμοδιότητα των ιαματικών πηγών μεταβιβάστηκε στο νεοσύστατο υφυπουργείο τύπου και τουρισμού. Το 1938 η Διεύθυνση Ιαματικών Πηγών και Εκθέσεων με διευθυντή τον Ν. Λέκκα δημοσιοποίησε μία σπουδαία έρευνα-καταγραφή γνωστή ως «Οι 750 μεταλλικές πηγές της Ελλάδος».

Την ίδια χρονιά δημιουργήθηκε στο πανεπιστήμιο της Αθήνας έδρα Κλινικής Υδροθεραπείας και Ιατρικής Κλιματοθεραπείας, η οποία και καταργήθηκε το 1952.

Το 1945 οι πηγές πέρασαν στη Γενική Γραμματεία Τουρισμού, ενώ το 1950 η αρμοδιότητα των πηγών πέρασε στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού. Τέλος το 1983 ιδρύθηκε στα Καμένα Βούρλα ο Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών πηγών Ελλάδας, με σκοπό την μέριμνα για την αξιοποίηση, εκσυγχρονισμό και γενικά την βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας των Ιαματικών Πηγών της Χώρας και την εκμετάλλευση αυτών από την τοπική αυτοδιοίκηση. Ιστορικά δοκίμια, κτίσματα, έργα τέχνης κ. α. φθάνουν δια μέσου των αιώνων στις μέρες μας και αποτελούν ζωντανή μαρτυρία ενός πολιτισμού με φιλοσοφία και αρχές για τη φροντίδα της ανθρώπινης υγείας. Σε κάθε ιστορική περίοδο οι αντιλήψεις για τη χρήση του ιαματικού νερού ήταν ανάλογες με τις αντιλήψεις που επικρατούσαν για τον άνθρωπο και σύμφωνες με την οργάνωση των κοινωνιών τους.

Οι λουτρότοποι της Ελλάδας και το θερμαλιστικό περιβάλλον των ιαματικών πηγών, στάθηκαν στους αιώνες χώρος συνάντησης, επικοινωνίας, θεραπείας, αναψυχής, ψυχαγωγίας, ευεξίας και χαλάρωσης. Φιλοξένησαν γενιές ανθρώπων που φρόντισαν την προσωπική τους υγεία και που με ευχαρίστηση πειραματίστηκαν σε υγιεινές συνήθειες, συμπεριφορές και στάσεις ζωής.

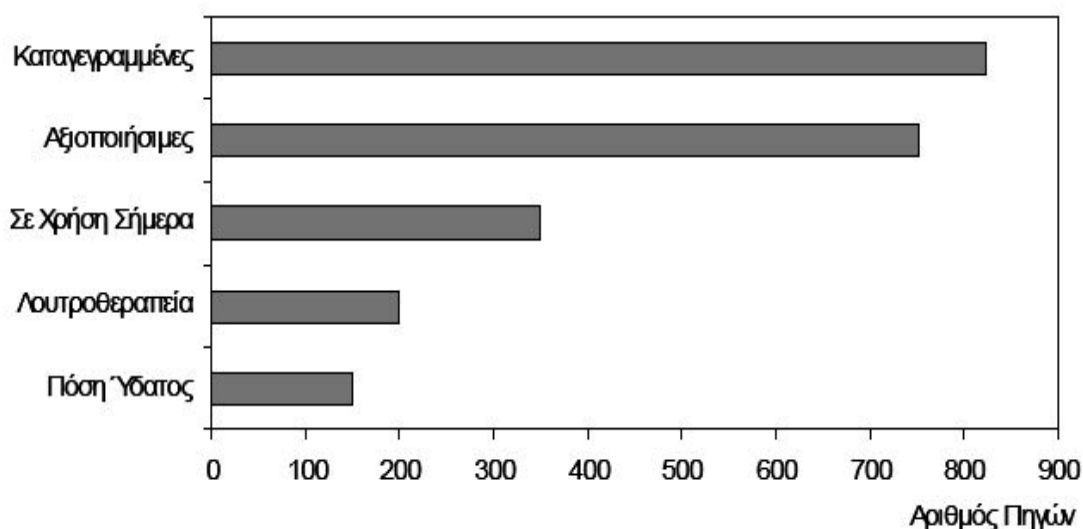
Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, στα θερμαλιστικά κέντρα οι επισκέπτες οφείλουν να αξιοποιούν και να αυξάνουν τις ατομικές τους ικανότητες και αν εξασκούν με γνώση και συνείδηση τις επιλογές που αφορούν στην ίδια τους την σωματική και ψυχική υγεία. Στην εποχή μας, που η εναλλακτική και προληπτική ιατρική αποτελούν επιστημονικούς τομείς έρευνας και εφαρμογής, η χρήση των ιαματικών νερών για την αντιμετώπιση διαφόρων παθήσεων μπορεί να δώσει σημαντικό αποτέλεσμα για την ανθρώπινη υγεία.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : Ο ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σύμφωνα με στοιχεία του Ινστιτούτου Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ) , οι καταγεγραμμένες πηγές θερμομεταλλικών νερών στην Ελλάδα ανέρχονται

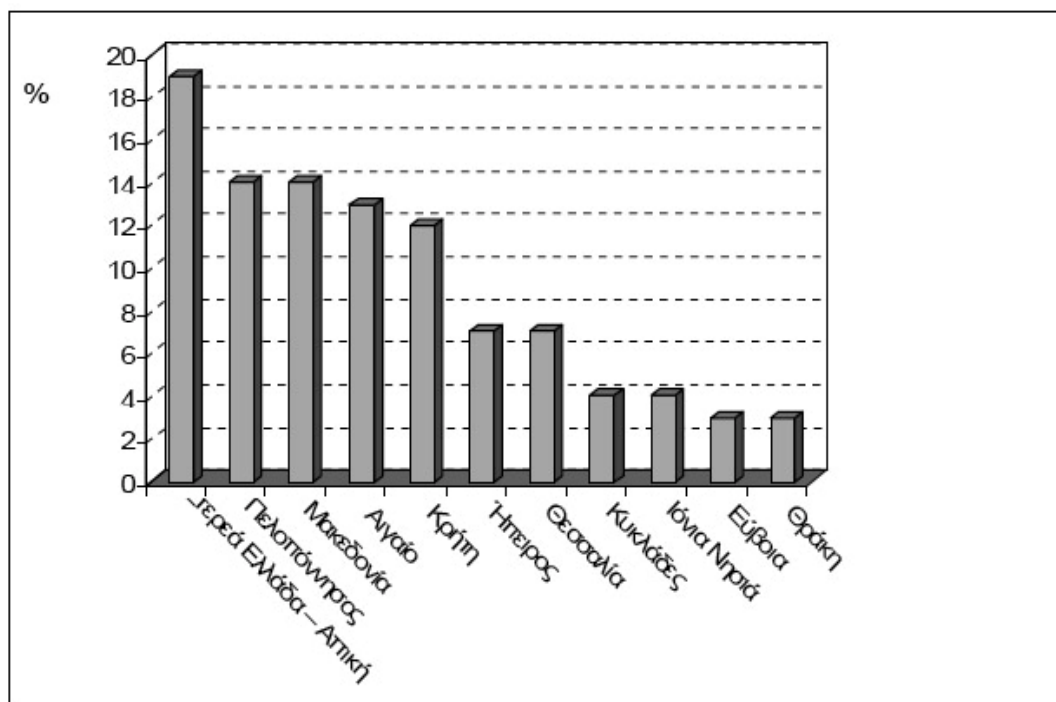
συνολικά σε 822, από τις οποίες οι 752 (91,5%) είναι αξιοποιήσιμες σε σχέση με τις ιαματικές ιδιότητές τους, για το ενεργειακό δυναμικό τους (γεωθερμία) ή την καταλληλότητά τους για πόση ύδατος. Σήμερα, χρησιμοποιούνται 348 (42%) θερμομεταλλικές πηγές. Από αυτές, οι 200 (57.5%) χρησιμοποιούνται για λουτροθεραπεία και 148 (42.5%) για πόση ύδατος, ενώ 20 χρησιμοποιούνται και για τους δύο σκοπούς.

**Σχήμα 1 : Καταγεγραμμένες, Αξιοποιήσιμες και Χρησιμοποιούμενες
Θερμομεταλλικές Πηγές στην Ελλάδα**

Γεωγραφικά, οι 822 θερμομεταλλικές πηγές συναντώνται στο σύνολο σχεδόν του Ελλαδικού χώρου, και κυρίως στην περιφέρεια, σε περιοχές με εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον και κλίμα.

Από το παρακάτω διάγραμμα παρατηρείται ότι οι περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας – Εύβοιας και Αττικής συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος (22%) των θερμομεταλλικών πηγών. Σημαντικό ποσοστό πηγών συγκεντρώνουν η Μακεδονία (14%) και η Πελοπόννησος (14%), το Αιγαίο (13%) και η Κρήτη (12%). Ακολουθούν η Θεσσαλία (7%) και η Ήπειρος (7%), οι Κυκλάδες (4%) και τα Ιόνια Νησιά (4%), και η Θράκη (3%).

Σχήμα 2 : Γεωγραφική Κατανομή των 822 Θερμομεταλλικών Πηγών σε Επίπεδο Νομού

1.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η Ελλάδα είναι πλούσια σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και ενδείκνυνται για εφαρμογή στη σύγχρονη φυσική υδροθεραπεία. Σε όλες τις ιαματικές πηγές που λειτουργούν στην Ελλάδα συναντάται μόνο η μορφή της θεραπείας και όχι η προσφορά υπηρεσιών που έχουν σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού. Τα κέντρα που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι κέντρα ιαματικού τουρισμού και όχι κέντρα τουρισμού υγείας.

Μορφές υδροθεραπείας που εφαρμόζονται στην Ελλάδα είναι η λουτροθεραπεία και η πηλοθεραπεία, η ποσιθεραπεία και η εισπνοθεραπεία. Η υδροθεραπεία μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική. Η εσωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία, την εισπνοθεραπεία και τις ρινικές, στοματικές, γυναικολογικές πλύσεις.

Η εξωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την λουτροθεραπεία και την πηλοθεραπεία. Σε ορισμένες από τις ιαματικές πηγές στην Ελλάδα, που έχουν σύγχρονο εξοπλισμό εφαρμόζονται και οι νέες μέθοδοι της λουτροθεραπείας όπως καταιονήσεις, υδρομαλάξεις, υδροκινησιοθεραπεία, ασκήσεις γυμναστικής, φυσιοθεραπεία κλπ.

Η ζήτηση για τον ιαματικό τουρισμό στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα, ιδίως στις μεγάλες λουτροπόλεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό των λουομένων προσέρχεται κατά πρώτον το μήνα Σεπτέμβριο και ακολουθεί ο μήνας Αύγουστος αντίθετα με ότι συμβαίνει στον υπόλοιπο τουρισμό του οποίου ο μήνας αιχμής είναι ο μήνας Αύγουστος. Από εκτιμήσεις προέκυψε ότι κατά την διάρκεια όλου του εξαμήνου, Μάιος-Οκτώβριος, που λειτουργούν συνήθως οι πηγές, το 40% των λούσεων κατά μέσο όρο πραγματοποιείται κατά τον μήνα Σεπτέμβριο στις μεγάλες πηγές, το άλλο 32% κατά μήνα Αύγουστο, το 20% περίπου κατά μήνα Ιούλιο, το 5% τον μήνα Οκτώβριο και μόλις το 3% τον μήνα Ιούνιο ενώ κατά τον μήνα Μάιο το αντίστοιχο ποσοστό είναι ελάχιστο. Οι μικρές πηγές προτιμούνται περισσότερο από τον τοπικό πληθυσμό και λιγότερο από τον πληθυσμό της υπόλοιπης χώρας γιατί απαιτούν μικρότερη μετακίνηση των ατόμων ενώ τις μεγάλες λουτροπόλεις τις επισκέπτονται συνήθως άτομα από άλλα μέρη της Ελλάδας που συνδυάζουν την υδροθεραπεία με τις καλοκαιρινές διακοπές τους.

Ο μέσος όρος παραμονής των λουομένων παραθεριστών είναι γύρω στις 15 – 20 ημέρες, όσο δηλαδή διαρκεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα λουτροθεραπείας. Οι περισσότερες ιαματικές πηγές στην Ελλάδα συνδυάζουν το βουνό με την θάλασσα και με θερμό κλίμα τους περισσότερους μήνες του χρόνου. Για τους λόγους αυτούς είναι δυνατόν να αποτελέσουν και ως μέσο ξεκούρασης, αναζωογόνησης και ανανέωσης του επισκέπτη εκτός από μέσο θεραπείας, συνδυάζοντας ταυτόχρονα την ανάγκη για διακοπές και θεραπεία.

Η φθίνουσα πορεία του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα οφείλεται στους ίδιους λόγους που παρατηρούνται και στο εξωτερικό, δηλαδή κυρίως στον ανταγωνισμό που προέρχεται από το χώρο της φαρμακοβιομηχανίας και την απροθυμία των γιατρών να αναγνωρίσουν την υδροθεραπεία ως ιατρική μέθοδο.

Επίσης σημαντικό ρόλο στην φθίνουσα πορεία του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα έχει παίξει και η έλλειψη της σχετικής διαφήμισης και πληροφόρησης του κοινού από τα μέσα ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, περιοδικά κλπ) τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Από το χώρο της Κοινωνικής Ασφάλισης κάθε χρόνο επιδοτούνται προγράμματα που εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση δαπανών για υδροθεραπεία ενός σημαντικού αριθμού ασφαλισμένων.

1.2.1 Στοιχεία και προέλευση των λουόμενων

Οι περισσότεροι τουρίστες που επισκέπτονται τις ιαματικές πηγές, είναι μέσης και μεγάλης ηλικίας, γεγονός που συνδέεται με το είδος της πάθησης που έχουν. Το εισοδηματικό επίπεδο ποικίλει αλλά με εξαίρεση τον μικρό αριθμό των πολυτελών θέρετρων και spa, η μεγάλη πλειοψηφία των πελατών είναι μεσαίου ή χαμηλού επιπέδου και πολλοί καλύπτουν το ταξίδι τους μέσω της Κοινωνικής τους Ασφάλισης ή των προγραμμάτων Κοινωνικού Τουρισμού.

Όσον αφορά άλλα χαρακτηριστικά των ταξιδιωτών του ιαματικού τουρισμού, έρευνες δείχνουν ότι υπερτερούν όσοι ταξιδεύουν μόνοι καθώς και τα ζευγάρια. Σχετικά με την ηλικία και το φύλο των λουομένων παρατηρείται ότι συνήθως είναι άτομα της τρίτης ηλικίας και οι γυναίκες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 60-65%).

Η ποσοστιαία σύνθεση του τύπου προέλευσης των ατόμων, που χρησιμοποιούν τις ιαματικές πηγές, εκτιμήθηκε δειγματοληπτικά για 29 ιαματικές πηγές από το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών.

Εκτιμήθηκε ότι, κατά μέσο ορό για το σύνολο της χώρας, το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων προέρχεται από τους άλλους νομούς της χώρας (41%) και ακολουθούν τα άτομα από την περιφέρεια της ιαματικής πηγής (33,8%), τα άτομα από τον ίδιο νομό της πηγής (23,3%), ενώ ελάχιστα είναι τα άτομα από το εξωτερικό (1,8%).

1.2.2 Υπάρχουσα υποδομή των Ιαματικών Πηγών

Παρόλο που κατά καιρούς έχουν γίνει αξιόλογες προσπάθειες ενίσχυσης της υποδομής των ιαματικών πηγών, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά μειονεκτήματα από άποψη εγκαταστάσεων και λοιπής υποδομής.

Το ξενοδοχειακό δυναμικό πολλών πηγών είναι υψηλό, ώστε να μπορούν να χαρακτηριστούν ως σύγχρονες λουτροπόλεις, εξυπηρετώντας εκτός από τους χρήστες των ιαματικών πηγών και μεγάλο αριθμό τουριστών (π.χ. Αιδηψός, Καμμένα Βούρλα, Λουτράκι, Υπάτη, Ικαρία, Καϊάφας). Πολλά ξενοδοχεία διαθέτουν ιδιωτικά λουτρά, στα οποία γίνεται συνήθως η λουτροθεραπεία.

Πολλές από τις πηγές διαθέτουν ένα βασικό επίπεδο υποδομής εγκαταστάσεων, ικανό να τις χαρακτηρίσει ως αξιοποιημένες ιαματικές πηγές. Ειδικότερα, η Αιδηψός αποτελεί το πληρέστερο λουτρο-θεραπευτικό κέντρο της χώρας Πρόκειται για μια μεγάλη μονάδα υδροθεραπείας, η οποία διαθέτει, εκτός των άλλων, και ένα σύγχρονο υδροθεραπευτήριο και φυσικοθεραπευτήριο του ΕΟΤ, καθώς και πολλούς χώρους συνεδριάσεων, εκθέσεων, ιατρείου, γυμναστηρίων, περιπάτου και γενικότερα όλο τον απαιτούμενο σύγχρονο εξοπλισμό ώστε να προβάλλεται και σε διεθνή κλίμακα.

Ωστόσο, ακόμη και ανάμεσα στις λουτροπόλεις που διαθέτουν ένα βασικό ή/και υψηλό επίπεδο υποδομής ως προς τις εγκαταστάσεις ή ως προς το ξενοδοχειακό δυναμικό, υπάρχουν πηγές οι οποίες, με διάφορα συμπληρωματικά / ενισχυτικά μέτρα, θα μπορούσαν να εξελιχθούν. Για παράδειγμα η Αιδηψός (Ν. Εύβοιας) η οποία διαθέτει υδροθεραπευτήρια με όλες τις απαραίτητες σύγχρονες εγκαταστάσεις και ένα μεγάλο αριθμό ξενοδοχείων , όμως τα περισσότερα ξενοδοχεία κρίνονται μετρίων προδιαγραφών.

Η Υπάτη (Ν. Φθιώτιδος), η οποία διαθέτει ισχυρό ξενοδοχειακό δυναμικό, αλλά μόνο ένα παλαιό υδροθεραπευτήριο.

Οι Θερμοπύλες (Ν. Φθιώτιδος), όπου οι εγκαταστάσεις του υδροθεραπευτηρίου χρειάζονται ανακαίνιση προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως.

Η Καλλιθέα της Ρόδου (Ν. Δωδεκανήσου), στην οποία προσφέρεται μόνο ποσιθεραπεία, αλλά εκτελούνται έργα για την ανάπτυξή της ως λουτρόπολης.

Πολλές πηγές διαθέτουν εγκαταστάσεις και εξοπλισμό που θεωρείται ελλιπής ή πεπαλαιωμένος. Σε ορισμένες πηγές είναι εμφανής η ανάγκη εκσυγχρονισμού και συμπλήρωσης με νέα τμήματα , ώστε οι πηγές να αξιοποιηθούν στο μέγιστο, όπως συμβαίνει π.χ. με την περίπτωση της Υπάτης. Άλλες πηγές, ενώ διαθέτουν αξιόλογο δυναμικό σε σχέση με τη γεωγραφική τους θέση, τη σύσταση και την ποσότητα των ιαματικών νερών τους, είτε έχουν πεπαλαιωμένες εγκαταστάσεις που καθιστούν προβληματική τη λειτουργία τους (όπως π.χ. στο Κουνουπέλι του Ν. Ηλείας και στις Ελευθερές του Ν. Καβάλας) ή δεν έχουν καθόλου εγκαταστάσεις με αποτέλεσμα να

μην λειτουργούν καθόλου ορισμένες δραστηριότητές τους (όπως π.χ. ο Καϊάφας στο Ν. Ηλείας, το Ποτάμιο στο Ν. Σάμου και ο Κίρρας στο Ν. Φωκίδας) .

<i>Όνομασία Ιαματικής Πηγής (Νομός)</i>	<i>Αριθμός Υδροθερ/τηρίων</i>	<i>Αριθμός Ξενοδοχειακών Κλινών</i>	<i>Αριθμός Κλινών Ενοικιαζόμενων Δωματίων</i>
1. Αιδηψός (Ν. Εύβοιας)	22	4.642	12.000
2. Θερμοπόλες (Ν. Φθιώτιδας)	1	174	-
3. Καμμένα Βούρλα (Ν. Φθιώτιδας)	2	3.162	-
4. Πλατύστομο (Ν. Φθιώτιδας)	1 (δεν λειτουργεί)	163	100
5. Υπάτη (Ν. Φθιώτιδας)	1	1.696	1000
6. Βουλιαγμένη (Ν. Αττικής)	1	-	-
7. Μέθανα (Ν. Αττικής)	3	420	1700
8. Λουτράκι (Ν. Αττικής)	1	3.214	-
9. Κουνουπέλι (Ν. Ηλείας)	Έχει εγκαταλειφθεί	-	-
10. Κυλλήνη (Ν. Ηλείας)	1	355	400
11. Καϊάφας (Ν. Ηλείας)	1	426	200
12. Ελευθεραί (Ν. Καβάλας)	1	170	300
13. Νιγρίτα Θέρμα (Ν. Σερρών)	1	48	250
14. Λαγκαδάς (Ν. Θεσσαλονίκης)	1	111	300
15. Σμόκοβος (Ν. Καρδίτσας)	1	536	300
16. Ικαρία (Ν. Σάμου)	4	534	-
17. Κόθνος (Ν. Κυκλάδων)	1	242	-
18. Ποτάμιο (Ν. Σάμου)	1 (δεν λειτουργεί)	-	-
19. Κίρρας (Ν. Φωκίδας)	1 (δεν λειτουργεί)	-	-
20. Καλλιθέα Ρόδου (Ν. Δωδ/νήσου)	Εκτελούνται έργα	-	-

Πίνακας 1 : Αναλογία ανάμεσα στο μέγεθος της πηγής και τον αριθμό των κλινών

1.2.3 Εγκαταστάσεις και τρόπος λειτουργίας υδροθεραπευτηρίου

Οι εγκαταστάσεις υδροθεραπευτηρίου που λειτουργεί μόνιμα και τροφοδοτείται με νερό πηγής που έχει ανακηρυχθεί από το νόμο ως ιαματική, πρέπει να πληρούν τους απαραίτητους όρους εμφάνισης, επάρκειας, ασφάλειας, άνεσης, πληρότητας, εξοπλισμού και υγιεινής του προσωπικού και των λουομένων. Ειδικότερα :

Το κτίριο πρέπει να είναι στερεό, υγιεινό, με καλή εμφάνιση, αερισμό, καθαριότητα και με άρτια και σε καλή κατάσταση κατασκευή. Εάν το υδροθεραπευτήριο δεν στεγάζεται σε ανεξάρτητο κτίριο αλλά σε τμήμα κτιρίου, μαζί με άλλες εγκαταστάσεις (ξενοδοχείου, κ.λπ.), οι χώροι που χρησιμοποιούνται ως υδροθεραπευτήριο, πρέπει να είναι σαφώς χωρισμένοι και να αποτελούν ένα ιδιαίτερο αυτοτελές συγκρότημα που να διαχωρίζεται από το υπόλοιπο κτίριο.

Όσον αφορά την ασφάλεια πρέπει να υπάρχει εγκατάσταση κωδώνων σε λειτουργία, ιδιαίτερα ευαίσθητη, έτσι ώστε σε περίπτωση κλήσης για βοήθεια να επιτυγχάνεται με ελαφρά κίνηση του χεριού του ατόμου που βρίσκεται μέσα στο λουτρό. Επίσης, να υπάρχει εγκατάσταση φωτισμού με ηλεκτρισμό και οι πόρτες των λουτρώνων να έχουν σύστημα που να ανοίγει και από έξω. Ακόμη πρέπει να υπάρχει κλειδαριά ασφαλείας στην εξώπορτα του υδροθεραπευτηρίου, για να ασφαρίζεται μετά τη λήξη της λειτουργίας του.

Για να εξασφαλίζεται η άνεση, οι λουτρώνες πρέπει να είναι ευρύχωροι και κάθε ένας από αυτούς να συμπεριλαμβάνει τη στοιχειώδη επίπλωση που προβλέπεται από τον κανονισμό. Οι εγκαταστάσεις θέρμανσης και κυκλοφορίας, οι υπόλοιπες μηχανικές εγκαταστάσεις, καθώς και το δίκτυο παροχής και αποχέτευσης του ιαματικού νερού να είναι σε καλή κατάσταση λειτουργίας και να επαρκούν για τις ανάγκες του υδροθεραπευτηρίου.

Στις εγκαταστάσεις ειδικής υδροθεραπείας (ποσιθεραπείας, εισπνευσοθεραπείας, ρινοπλύσεων, μαλαξοθεραπείας, κ.λπ.) πριν από την έναρξη κάθε λουτρικής περιόδου, πρέπει να γίνεται πλήρης επισκευή των μηχανημάτων, δεξαμενών, συσκευών, δοχείων, δικτυώσεων, λεβήτων, κ.λπ.

Ακόμη, πρέπει να υπάρχει κατάλληλο δωμάτιο για ιατρείο με τη σχετική επίπλωση και φαρμακείο. Ο ιατρός πρέπει να παρακολουθεί υπεύθυνα την υγιεινή κατάσταση όλων όσων εργάζονται στην ιαματική πηγή και να εξετάζει αυτούς που προσέρχονται για υδροθεραπεία. Πρέπει ακόμη να ασχολείται με την προετοιμασία και τη λήψη

λούσεων ή άλλου είδους θεραπείας, με την τακτική υγειονομική επιθεώρηση των εγκαταστάσεων και με την καθαριότητα και τήρηση των όρων υγιεινής στα υδροθεραπευτήρια και τους λοιπούς χώρους.

Τα υδροθεραπευτήρια λειτουργούν κάθε μέρα, χωρίς καμία αργία. Οι ώρες λειτουργίας κάθε υδροθεραπευτηρίου καθορίζονται με κοινή απόφαση του επόπτη, του ιατρού και του διευθυντή του. Απαγορεύεται το άνοιγμα ή κλείσιμο του υδροθεραπευτηρίου πριν ή μετά τις ώρες λειτουργίας και η παραμονή άλλων ατόμων, κατά τη διακοπή της λειτουργίας, πέρα από αυτά που εργάζονται για την καθαριότητα, τακτοποίηση ή επισκευή του.

1.3 ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ

Αιδηψός: Τα ιαματικά λουτρά της Αιδηψού, είναι γνωστά από τα αρχαιοελληνικά χρόνια. Οι ιαματικές πηγές της Αιδηψού έχουν ιστορία μεγαλύτερη των 20.000 ετών! Αναφέρονται από τον Αριστοτέλη και τον Στράβωνα και σήμερα αποτελούν ίσως την πιο ονομαστή λουτρόπολη της Ελλάδας. Στη Βόρεια Εύβοια τα Λουτρά Αιδηψού, είναι γνωστά για τις θεραπευτικές ιδιότητες των νερών που αναβλύζουν σε μεγάλη θερμοκρασία.

Στα Λουτρά λειτουργούν υδροθεραπευτήρια σε ξενοδοχεία. Ανάμεσά τους είναι και το υδροθεραπευτήριο του ΕΟΤ που θεωρείται ότι διαθέτει τις πιο σύγχρονες και πλήρεις εγκαταστάσεις υδροθεραπείας και φυσιοθεραπείας στον ελληνικό χώρο.

Νερό θερμοκρασίας 37°C μπορούν να εκμεταλλευτούν όσοι πάσχουν από ρευματοειδή αρθρίτιδα, χρόνια ρευματική αρθροπάθεια, και γενικά αρθροπάθειες, χολολιθιάσεις, νεφρολιθιάσεις, λοιμώξεις αιμοφόρων οδών, εκζέματα και δερματοπάθειες, τόσο στους ατομικούς λουτήρες όσο και στη μεγάλη πισίνα και στις άκρες του θερμοποτάμου σε φυσικά ανοίγματα (γούρνες).

Αιτωλοακαρνανία – Τρύφοι: Το υδροθεραπευτήριο του Τρύφου προσφέρει και ποσιθεραπεία, μαζί με τις κλασικές μεθόδους υδροθεραπείας, κυρίως για την εξάλειψη των πεπτικών και εντερικών διαταραχών.

Απολλωνία: Στο χωριό (απόσταση 55 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη), στις όχθες της Βόλβης θα βρείτε υδροθεραπευτήριο με σύγχρονες εγκαταστάσεις. Τα λουτρά Απολλωνίας είναι κατάλληλα για αρθριτικά και δερματικά νοσήματα, καθώς και παθήσεις των περιφερειακών νεύρων. Από το 1970 και μετά, με ιδιαίτερη ένταση την τελευταία δεκαετία, έχει αναπτυχθεί ένας σημαντικός τομέας απασχόλησης στις εγκαταστάσεις των ιαματικών λουτρών Νέας Απολλωνίας με ξενοδοχειακές μονάδες και αξιόλογη παροχή υπηρεσιών τουρισμού (υδροθεραπευτήριο, δεξαμενές για ομαδικά λουτρά).

Έβρος – Τραϊνούπολη: Οι παθήσεις που θεραπεύει η πηγή της Τραϊνούπολης είναι: ρευματισμοί, νευρίτιδες και νευραλγίες, δερματοπάθειες και γυναικολογικά προβλήματα, παθήσεις των νεφρών, του ήπατος και της χολής, αναπνευστικές δυσλειτουργίες.

Ζάκυνθος: Στην περιοχή Καρώνης, στο δημοτικό διαμέρισμα των Ορθονίων, βρίσκεται μία πανέμορφη μικρή παραλία με βότσαλο, τα Ξύγγια, 20 χλμ. βόρεια της πόλης της Ζακύνθου. Η θάλασσα γύρω από τη θειούχα πηγή έχει χρώμα λευκό, το οποίο οφείλεται στις κροκίδες κολλοειδούς θείου, που προέρχονται από την αναγωγή θεικών και θειούχων ενώσεων. Απαλύνει το δέρμα, εξαλείφει τις ρυτίδες, θεραπεύει δερματικές παθήσεις.

Θέρμη: Λίγα χλμ. έξω από τη Θεσσαλονίκη, υπάρχουν τα ομώνυμα λουτρά με θειούχες ιαματικές πηγές και εγκαταστάσεις διαμονής και λουτροθεραπείας, ανοιχτές από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο.

Θερμοπύλες: Λίγο μετά τον ανδριάντα του Λεωνίδα. Σε πολλές σαλπινγίτιδες και σε περιπτώσεις στενώσεων ή υπερτροφικών ωοθηκών, οι γυναίκες ασθενείς καταφεύγουν σε ορμονικές θεραπείες με φάρμακα, ενώ το πρόβλημα τους είναι καθαρά ψυχολογικό. Δηλαδή, τους λείπει μία απαραίτητη μυοχαλάρωση προκειμένου όλος ο ορμονικός τους κύκλος να λειτουργήσει φυσιολογικά.

Ικαρία: Γνωστή περισσότερο για τις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών λουτρών και λιγότερο για την άγρια φυσική της ομορφιά, η Ικαρία τα τελευταία χρόνια

αναδεικνύεται ως ένας ανερχόμενος τουριστικός προορισμός που χαρακτηρίζεται από άγρια ομορφιά, πυκνή βλάστηση, ψηλά βουνά, ποτάμια και χαράδρες. Οι πηγές στην Ικαρία, θεωρούνται μεταξύ των πλέον ραδιενεργών πηγών της υδρογείου.

Το ραδόνιο εισπνεόμενο ή προσροφόμενο από το δέρμα φθάνει λόγω της διαλυτότητας του στα λιποειδή των νεύρων επιδρώντας ευεργετικά στις οδυνηρές νευρίτιδες και νευραλγίες. Συντελεί στην αποβολή του ουρικού οξέως δηλαδή θεραπεύει την ουρική αρθρίτιδα.

Η παρουσία οιστρογόνων στις πηγές Μουσταφά και Σηλαιίου ωφελούν στις γυναικολογικές παθήσεις. Δεν υφίσταται κίνδυνος αφού η ραδιενέργεια οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στο ραδόνιο και όχι στα άλατα ραδίου, αφ' ετέρου το νερό που καταλήγει στους λουτήρες έχει μειωμένο ποσό ραδιενέργειας καθώς αναμιγνύεται με το θαλασσινό. Οι ιαματικές πηγές της Ικαρίας είναι της κατηγορίας των αλιπηγών ραδιενεργών. Περισσότερο ραδιενεργές είναι της Αρτέμιδος ,του Απόλλωνος, Μουσταφά-Λίτζα), Κράτσα κ.ά. Θερμότερη από όλες (58,7°C), αλλά φτωχότερη σε ραδιενέργεια είναι η πηγή Θερμό. Στην περιοχή έχουν βρεθεί ερείπια από αρχαία λουτρά.

Ιωάννινα – Καβάσιλα: Το ιαματικό, «θερμομεταλλικό» νερό τους θεραπεύει ρευματισμούς, αρθροπάθειες και δερματοπάθειες. Επίσης υπάρχουν και τα ατμόλουτρα στον Αμάραντο Κόνιτσας, από τα μοναδικά του είδους στην Ελλάδα σε υψόμετρο 1.260μ

Καβάλα – Ελευθερές: Οι τέσσερις θερμές πηγές θεραπεύουν τους ρευματισμούς, τις αρθρίτιδες, γυναικολογικά προβλήματα, ενώ παράλληλα χαλαρώνουν το μυϊκό και νευρικό σύστημα. Από το 1924 στους ιαματικούς βούρκους Κρηνίδων Καβάλας ο άργιλος και το θείο απορροφούν τα νεκρά κύτταρα στο δέρμα, που απομακρύνονται με το θειούχο νερό στις ντουζιέρες, ώστε να αποκτήσει στιλπνότητα και μία απαστράπτουσα επιδερμίδα.

Οι πηγές Ελευθερών Καβάλας βρίσκονται 42 χλμ από την Καβάλα, στην εθνική οδό προς Θεσσαλονίκη, μέσα σε μια κατάφυτη κοιλάδα που διασχίζεται από τον ποταμό Μαρμαρά. Απέχουν 1,5 χλμ από τη θάλασσα.

Καρδίτσα – Σμόκοβο: Τα ευεργετικά συστατικά του νερού τους θεραπεύουν μια μεγάλη γκάμα παθήσεων, με πρώτες τις ρευματοπάθειες και τις παθήσεις των αναπνευστικών οδών. Οι περισσότεροι έρχονται από την Πτολεμαίδα, με έντονο αναπνευστικό πρόβλημα λόγω των μολυσματικών έργων της ΔΕΗ. Η πιο θερμή πηγή ανέρχεται στους 41,6 °C., ενώ η μέση θερμοκρασία του νερού από το 1662 είναι 40,2 βαθμοί.

Το νερό συγκεντρώνεται σε μια δεξαμενή από την οποία με θερμομονωτικούς σωλήνες μεταφέρεται στο υδροθεραπευτήριο για τη λούση, το τμήμα εισπνοών, ρινοπλύσεων και το ομαδικό χαμάμ. Κάθε μπανιέρα διαθέτει υδρομασάζ και ρυθμιστή θερμοκρασίας προκειμένου να αντιστοιχεί στην θερμοκρασία που συστήνει ο γιατρός.

Καϊάφας: Είναι το μέρος όπου ο μύθος θέλει τον κένταυρο Νέσσο να ξέπλυνε την πληγή που του προκλήθηκε μετά από χτύπημα βέλους από τον Ηρακλή. Δίπλα ακριβώς στα λουτρά υπάρχει μία υπαίθρια μικρή λιμνούλα, η οποία κάθε απόγευμα είναι δωρεάν για το κοινό.

Κάνουν καλό: Στις αρθρικές, δερματικές και γυναικολογικές παθήσεις, στις χολολιθιάσεις και ηπατίτιδες, στις παθήσεις του γαστρεντερικού συστήματος, στις υποτονικές δυσπεψίες και στις ατονικές δυσκοιλιότητες από χολική ανεπάρκεια.

Καμένα Βούρλα: Οι παθήσεις που θεραπεύονται είναι εκείνες του κυκλοφοριακού συστήματος, οι ρευματισμοί, οι δερματοπάθειες και τα γυναικολογικά προβλήματα.

Καστοριά – Αμμουδάρα: Το κέντρο θεραπείας ενδείκνυται για τις παθήσεις των άκρων και για τις ρευματοπάθειες.

Κιλκίς – Πικρολίμνη: Η Πικρολίμνη βρίσκεται στην Ξυλοκερατιά του Κιλκίς, 23 χλμ. από την Θεσσαλονίκη. Στη λίμνη έκτασης 4.500 στρεμμάτων, οι θειούχες λάσπες περιέχουν σημαντική ποσότητα θειούχων ενώσεων και νιτρικών αλάτων που όταν θερμαίνονται παρεισφύρουν στον οργανισμό μέσω του δέρματος επιδρώντας στις απολήξεις των νεύρων. Στις όχθες της εδρεύει το πρώτο, σύγχρονο κέντρο πηλοθεραπείας στα Βαλκάνια που φροντίζει για την υγεία, την ομορφιά και επιδρά καταπραϋντικά σε μυοσκελετικά προβλήματα, ρευματισμούς, αρθρικά, οσφυαλγία, ισχιαλγία, δισκοκήλη, δερματοπάθειες, σαλπγγίτιδες.

Κυλλήνη: Παλιά αρχιτεκτονική οικημάτων, ερειπωμένη μέσα σε δάσος ευκαλύπτων, θυμίζει τις δόξες της Κυλλήνης, όταν έσπευδαν να θεραπεύσουν πλήρως το αναπνευστικό τους βρογχικό άσθμα, εμφύσημα, χρόνιες βρογχίτιδες, αναπνευστική ανεπάρκεια. Δεν είναι τυχαίο που οι φιλάρεσκοι Ρωμαίοι έχτισαν το θέρετρο τους ακριβώς εδώ.

Κως: Λίγο μετά το Ψαλίδι βρίσκονται τα Θερμά, που πήραν την ονομασία τους από τις θερμές πηγές που υπάρχουν στην περιοχή. Τα καυτά νερά καταλήγουν στη θάλασσα κι έχουν μεγάλη περιεκτικότητα σε θειάφι. Κάνουν καλό: Σε αρθρίτιδες, δερματοπάθειες, επιδρωτικές καταστάσεις, κυκλοφορικές διαταραχές, νευρώσεις, παραλύσεις, ρευματισμούς.

Η περιοχή χρειάζεται φροντίδα για τον εκσυγχρονισμό της κυρίως ως προς τις συνθήκες λειτουργίας του όλου χώρου, αλλά και βελτίωση στο δρόμο που οδηγεί στα Θερμά.

Λαγκαδάς: 18 χλμ. από τη Θεσσαλονίκη, μπορείτε να απολαύσετε θερμά θεραπευτικά λουτρά. Τα λουτρά του Λαγκαδά είναι κατάλληλα για αρθρικά και ρευματικά νοσήματα καθώς και παθήσεις των περιφερικών νεύρων. Το 900 π.Χ. περίπου ο γιατρός του Βυζαντίου Ιουστινιανός κατασκεύασε τον μαρμάρινο ομαδικό λουτήρα και άλλες εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας στον Λαγκαδά, δίπλα στη λίμνη που πήρε το όνομα Κορώνεια, από τη μητέρα του Ασκληπιού, θεού της Ιατρικής και της Υγείας. Σήμερα, η λουτρόπολη του Λαγκαδά διαθέτει υδροθεραπευτήριο με δυο ομαδικούς λουτήρες 41 °C και 60 ατομικούς από τους οποίους οι 23 είναι εξοπλισμένοι με υδρομασάζ.

Ακόμη, φυσιοθεραπευτήριο, ιατρείο, δυο πισίνες Ολυμπιακών προδιαγραφών, γήπεδα μπάσκετ, τένις, βόλεϊ, πάρκα. Τα νερά είναι φθοριούχα, θειονατριούχα διτανθρακικά, αλκαλικών γαιών.

Λήμνος – Μύρινα: Θεραπεύει την ουρική αρθρίτιδα, τις λοιμώξεις των ουροφόρων οδών και τις παθήσεις των νεφρών.

Στην Πλάκα προς την παραλία του Αγίου Χαραλάμπους βρίσκονται τα ιαματικά λασπόλουτρα, όπου γίνεται «πηλοθεραπεία» σε υπαίθριες εγκαταστάσεις.

Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, τον συγκεκριμένο πηλό τον πούλαγαν στα φαρμακεία σε σφραγισμένα δισκία και τον χρησιμοποιούσαν ως αντίδοτο στα δηλητήρια.

Λουτρά Ηραίας: Στο κέντρο του χωριού λειτουργεί σύγχρονο υδροθεραπευτήριο με αυτεπιστασία του Δήμου, από τις 15 Ιουνίου έως και τις 15 Οκτωβρίου. Το υδροθεραπευτήριο διαθέτει είκοσι (20) υπερπολυτελείς καμπίνες με αντίστοιχες μπανιέρες από τις οποίες οι τρεις είναι για υδρομασάζ. Τα θειούχα και σιδηρούχα νερά των πηγών είναι τα πλέον ενδεδειγμένα ιατρικά, με αποδεδειγμένες θεραπευτικές ιδιότητες για: αρθρίτιδες, αυχενικό σύνδρομο, γυναικολογικά, κυκλοφορικό και νευρικό σύστημα, οστεοπόρωση, ρευματισμούς και ίσως τα καλύτερα για τη θεραπεία ήπατος και χολής.

Οι Ιαματικές Πηγές βρίσκονται κοντά στην Εθνική οδό Τρίπολης-Πύργου. Στη γέφυρα Κοκλαμά ο δρόμος αριστερά περνά από τα χωριά Γαρατζινού, Λιοδώρα και φτάνει στις Ιαματικές Πηγές Λουτρών Ηραίας.

Λουτράκι: Η πρώτη αναφορά στα νερά του Λουτρακίου γίνεται στον Ξενοφώντα. Οι πηγές λένε ότι χάρη σ' αυτά θεραπεύτηκε ο Σύλλας και στόμα με στόμα το μυστικό έμαθαν οι πάντες στη ρωμαϊκή επικράτεια. Οι Θέρμες, το σημερινό Λουτράκι, θεωρείται η αρχαιότερη ελληνική λουτρόπολη. Το πρώτο δημοτικό «λουτρικό κατάστημα» έγινε το 1874.

Τα λουτρά που είναι το σημερινό υδροθεραπευτήριο Θερμά κτίστηκαν το 1934 και φέτος πρόκειται να ανακαινιστούν εσωτερικά. Θεσμός έχει γίνει στο Λουτράκι και το Μεσογειακό Συνέδριο Ιαματικής Ιατρικής.

Στα Λουτρά Λουτρακίου λειτουργούν ένα υδροθεραπευτήριο με 4 ομαδικές πισίνες 12 ατόμων και 12 ατομικούς λουτήρες, με διαχωρισμό ανδρών-γυναικών. Η θεραπεία στο Λουτράκι, δεν ενδείκνυται για όσους πάσχουν από έλκη, ηπατιτικές ανεπάρκειες, μη αντισταθμιζόμενες παθήσεις της καρδιάς, πρόσφατη εγκεφαλική συμφόρηση, μεγάλη αρτηριακή υπέρταση, προχωρημένες γενικά νεφρίτιδες και λιθιάσεις.

Μέθανα: Οι Ιαματικές πηγές των Μεθάνων είναι αποτέλεσμα της ηφαιστειακής δράσης, ονομαστές εδώ και χιλιάδες χρόνια για την αποτελεσματική και σωτήρια επίδρασή τους στην υγεία και την ομορφιά. Κείμενα του Πausανία, του Στράβωνα και

του Οβίδιου, μαρτυρούν την ύπαρξη και την φήμη τους από τους αρχαίους χρόνους. Έχουν ευεργετικές θεραπευτικές ιδιότητες για πολλές παθήσεις όπως αρθροπάθεια, δισκοπάθεια, σπονδυλαρθρίτιδα, ρευματοπάθεια, κατάγματα, γυναικολογικές παθήσεις, στειρότητα, νευρώσεις, κοπώσεις, παθήσεις αναπνευστικού συστήματος, χρόνιες βρογχίτιδες, δερματικά νοσήματα κλπ. Οι ιαματικές εγκαταστάσεις των Μεθάνων βρίσκονται στις εξής περιοχές: Άγιοι Ανάργυροι (Λουτρόπολη Μεθάνων), Άγιος Νικόλαος (Λουτρόπολη Μεθάνων) και Λουτρά Πausανία (στον οικισμό του Αγίου Νικολάου Κουνουπίτσας σε απόσταση 11 χιλιομέτρων από τα Μέθανα).

Μυτιλήνη: Η φύση χάρισε στον Πολιχνίτο τις πιο θερμές πηγές στην Ευρώπη, που αναβλύζουν μέσα από ηφαιστειογενή πρωτογενή και δευτερογενή πορώδη πετρώματα. Η θερμοκρασία του νερού είναι μεταξύ 67 και 92 βαθμών Κελσίου και στους λουτήρες μεταξύ 42 και 44 βαθμών Κελσίου. Έχουν θεραπευτικές ιδιότητες για χρόνιους ρευματισμούς, αρθροπάθειες, χρόνιες σπονδυλαρθρίτιδες, οσφυοισχιαλγία, δευτεροπαθείς δερματικές παθήσεις, ουρική αρθρίτιδα, φλεγμονώδεις παθήσεις γυναικολογικής προέλευσης, δυσλειτουργία σαλπίνγων.

Ιαματικές Πηγές Λουτρόπολης Θερμής: Τα ιαματικά νερά της Θερμής ήταν περίφημα και στην αρχαιότητα. Συστήνονται για την θεραπεία ρευματισμών, γυναικολογικών, δερματικών παθήσεων και παθήσεων κυκλοφορικού.

Η Θερμή (Δήμος Λουτροπόλεως Θερμής) απέχει 11 χλμ. από την πόλη της Μυτιλήνης, αποτελεί το κέντρο της γύρω περιοχής και χωρίζεται σε δύο μέρη στην Κάτω και Άνω Θερμή.

Ιαματικές πηγές Εφταλούς: Με θερμοκρασίες 43,6-46,5. C, ενδείκνυται για τη θεραπεία ρευματισμών, αρθριτισμού, ισχιαλγίας, νευραλγίας, ψαμμιάσεως, χολολιθιάσεως, γυναικολογικών και δερματικών παθήσεων. Περιοχή: Μόλυβος (Μήθυμνα).

Μήλος: Τα ιαματικά λουτρά του νησιού ήταν γνωστά από την αρχαιότητα. Ο Ιπποκράτης τα αναφέρει στο Ε΄ βιβλίο του “Περί Επιδημιών”. Αναφορά σε αυτά κάνει πολύ αργότερα, το 1771 και ο γάλλος καθηγητής της Βοτανικής Pitton de Tournefort στα “περιηγητικά” του κείμενα. Σήμερα λίγες πηγές χρησιμοποιούνται και αυτές είναι ελάχιστα αξιοποιημένες. Οι πιο σημαντικές από αυτές είναι οι παρακάτω: Λουτρά του Λάκκου, Λουτρά του Μακρινού, η Πικροπηγή ή Τσιλλονέρι, τα Λουτρά του Προβατά.

Ενδείκνυνται: Στις ρευματοειδείς αρθρίτιδες, στις παθήσεις των περιφερειακών νεύρων, στις γυναικολογικές παθήσεις και στις δερματικές. Μπορείτε να πάτε στον Αδάμαντα (μέσα σ' ένα σπήλαιο όπου έχουν κατασκευαστεί και χώροι για μπάνιο) με θερμοκρασία 33,3° C, στις Αλυκές με 22° C, στην Κάναβα με 50°C, στο Παλιοχώρι με 50°C, στα Μαντράκια με 54°C, στον Αδάμαντα στην περιοχή Χάρου με 42°C, στον Προβατά, Τρία Πηγάδια και αλλού.

Όλες αυτές οι πηγές θεωρούνται κατάλληλες για ρευματοειδείς αρθρίτιδες, παθήσεις των περιφερειακών νεύρων, γυναικολογικές, δερματικές και άλλες. Χαρακτηριστικό είναι ότι στις περιοχές αυτές μετρούνται υψηλές θερμοκρασίες και στο έδαφος.

Νέα Απολλωνία: Εκτός από τα άνω και κάτω άκρα, το ιαματικό νερό της λουτρόπολης θεραπεύει γυναικολογικά προβλήματα, ανακουφίζει από τους ρευματισμούς και τις παθήσεις των νεύρων.

Νίσυρος: Τα λουτρά λειτουργούν από το 1870 και πηγαίνουν άνθρωποι που ταλαιπωρούνται από διάφορες παθήσεις, όπως ρευματισμούς, αρθρίτιδες, αυχενικά, κατάγματα κ.ά. Η θερμοκρασία του νερού φθάνει τους 50 βαθμούς Κελσίου, ενώ λέγεται ότι το νησί επισκεπτόταν συχνά για θεραπευτικούς λόγους και ο Ιπποκράτης. Δυστυχώς η σημερινή εικόνα των λουτρών είναι άθλια και κινδυνεύει να απαξιωθεί η φήμη μιας από τις καλύτερες λουτροπηγές της χώρας.

Ξάνθη – Γεννησέα: Η ιαματική πηγή της Γεννησέας ενδείκνυται ιδιαίτερα για τις παθήσεις του δέρματος, του νευρικού συστήματος και για την ίαση ρευματοπαθειών.

Πέλλα – Λουτράκι: Οι θεραπευτικές ενδείξεις είναι απεριόριστες- ενδεικτικά αναφέρονται οι παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, οι ρευματοπάθειες, οι αρθροπάθειες, οι ισχιαλγίες, οι δερματοπάθειες, τα προβλήματα του πεπτικού και κυκλοφορικού συστήματος κ.ά.

Πλατύστομο: Οι δύο πηγές βρίσκονται 1,5 χλμ. δυτικά από το χωριό, σε υψόμετρο 420 μέτρα του βουνού Όθρη. Μπορείτε να κάνετε λουτροθεραπεία με νερό της αλκαλικής θειοπηγής (32,1°C), ποσιθεραπεία με θειούχο νερό της ψυχρής πηγής

(25 °C), ή και τα δύο. Θεραπεύουν: Παχυσαρκία, αρθριτικά, χολιθίαση, μικρή ανεπάρκεια ύπατος, νεφρολιθίαση, κυστίτιδα, δυσπεψία, δυσκοιλιότητα.

Πόζαρ: Λουτρόπολη της Αριδαίας πριν την Έδεσσα. Κάποιοι πίνουν νερό για τις νεφρολιθιάσεις.

Πρέβεζα: Εκτός των κλασικών θεραπειών τα λουτρά προσφέρουν πλήρη ανάνηψη από τις ραχίτιδες.

Ροδόπη: Έξω από το παρθένο δάσος Φρακτού, στην οροσειρά της Δυτικής Ροδόπης, πίσω από μια βουνοπλαγιά και 10 χλμ από το Παρανέστι Δράμας, η διαπεραστική μυρωδιά του θείου αναμιγνύεται έντονα με άρωμα βασιλικού. Η προσέλευση πολλών επισκεπτών τα καλοκαίρια στα λουτρά, δημιούργησε τον οικισμό Θέρμια στα Πομακοχώρια. Η θερμοκρασία του είναι 47 °C, τσούζει, αλλά θεραπεύει τις δερματοπάθειες.

Σέρρες – Σιδηρόκαστρο: Οι ιδιότητες του νερού είναι τέτοιες που μπορούν να θεραπεύουν πλήρως τις παθήσεις και τα προβλήματα των άκρων, χρόνια ή μη, καθώς και κάποια γυναικολογικά προβλήματα.

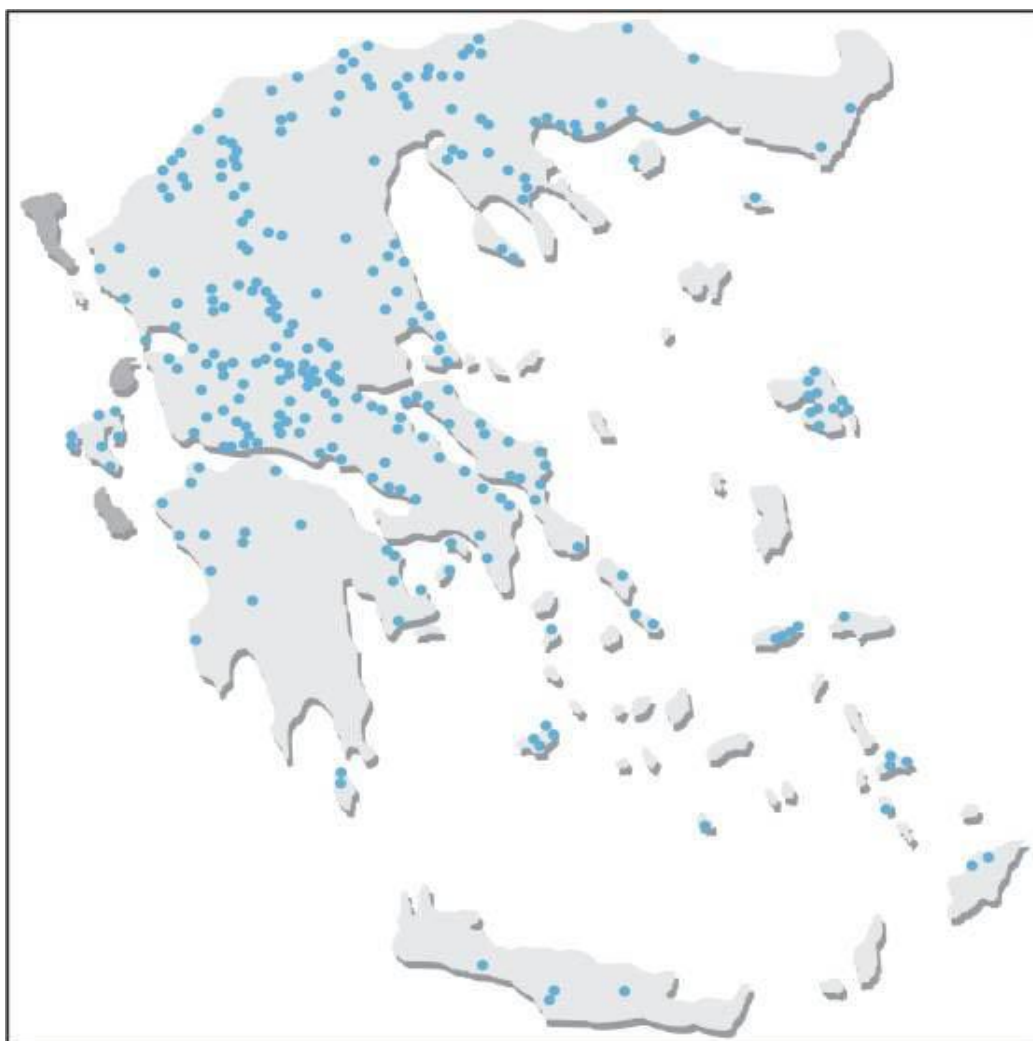
Πολλοί νέοι, αθλητικοί σύλλογοι και επαγγελματίες χορευτές παραθερίζουν χειμώνα και καλοκαίρι στα ιαματικά υδρόλουτρα Σιδηροκάστρου όπου η πληρότητα ανέρχεται στο 90% κατά τη λουτρική περίοδο.

Σουρωτή: Κοντά στη Θεσσαλονίκη, υπάρχει πηγή με πόσιμο θεραπευτικό νερό που διευκολύνει την πέψη και έχει διουρητική δράση.

Φθιώτιδα – Υπάτη: Σε απόσταση 18χλμ. από τη Λαμία βρίσκονται τα Λουτρά της Υπάτης, κοντά στην ομώνυμη κωμόπολη στους πρόποδες της Οίτης, που περιβάλλεται από ένα καταπράσινο και πανέμορφο φυσικό περιβάλλον.

Το νερό της θεραπεύει το δύσκολο πρόβλημα των ημικρανιών. Επίσης ενδείκνυται για καρδιαγγειακές παθήσεις, μυϊκά προβλήματα και παθήσεις του νευρικού συστήματος.

Ψωρονέρια: Στα Ψωρονέρια, δίνεται η χάρη της γιατρειάς από δερματοπάθειες, ψωριάσεις και αρθριτικά.

Εικόνα 1 : Χάρτης ιαματικών πηγών Ελλάδας

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1 ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται σημαντική αύξηση της ζήτησης τουριστικών προϊόντων που σχετίζονται με τα εξειδικευμένα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των τουριστών. Στα πλαίσια αυτά εντάσσονται οι ανοδικές τάσεις της ζήτησης για τα σύγχρονα προϊόντα και τις υπηρεσίες του ιαματικού τουρισμού και η δημοτικότητα των εξειδικευμένων προγραμμάτων και θεραπευτικών πρακτικών που ακολουθούνται στα σύγχρονα ιαματικά κέντρα. Προς την κατεύθυνση αυτή, μεταξύ άλλων, συμβάλλουν η στροφή των ατόμων στις παραδοσιακές μεθόδους θεραπείας, η έμφαση στην ανάγκη φυσικής και πνευματικής αναζωογόνησης του οργανισμού, η γενικότερη φιλοσοφία περί υγιεινής διατροφής και διαβίωσης και οι επιταγές για την εποικοδομητική χρήση του ελεύθερου χρόνου.

Πολλές Ευρωπαϊκές χώρες με ιαματική παράδοση, ανταποκρινόμενες στις ανάγκες της ζήτησης, προχώρησαν στον εκσυγχρονισμό της προσφοράς δημιουργώντας σύγχρονα κέντρα τουρισμού υγείας στη θέση των παραδοσιακών ιαματικών λουτρών. Χαρακτηριστικό των σύγχρονων αυτών κέντρων είναι ότι οι υπηρεσίες θεραπείας, πρόληψης, ανανέωσης του οργανισμού και βελτίωσης της σωματικής και ψυχικής υγείας και ομορφιάς παρέχονται σε ενιαίες σύγχρονες εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν επίσης χώρους διαμονής, άθλησης και αναψυχής.,

Οι εγκαταστάσεις αυτές βρίσκονται κατά κανόνα σε περιοχές με αξιόλογο φυσικό περιβάλλον, ενώ διαθέτουν άρτιο εξοπλισμό και εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό.

2.2 ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Η πρώτη προϋπόθεση είναι η έρευνα και η μελέτη της της ελληνικής και διεθνούς αγοράς τόσο σε ότι αφορά στη ζήτηση όσο και σε ότι συνδέεται με τις εξελίξεις στην προσφορά (εγκαταστάσεις, προσωπικό, προβολή, κόστος, κλπ.).

Μια τέτοια έρευνα θα θέσει τους εξής στόχους όσον αφορά την προσφορά και τη ζήτηση :

Προσφορά στον ιαματικό τουρισμό

- 1) Λεπτομερής απογραφή του συνόλου των ιαματικών πηγών της χώρας.
- 2) Εξειδικευμένες μελέτες (εδαφολογικές, υδρογεωλογικές, περιβαλλοντικές, χωροταξικές) για όσες θεωρηθούν ότι έχουν τις περισσότερες δυνατότητες για τουριστική ανάπτυξη.
- 3) Ανάλυση των τύπων τουριστικής ανάπτυξης και των ροών του ημεδαπού και αλλοδαπού τουρισμού στις περιοχές που βρίσκονται ιαματικές πηγές.
- 4) Καταγραφή των περιοχών και μονάδων που προσφέρονται για ανάπτυξη τουρισμού φυσικής και υγιεινής διαβίωσης.

Στις περιοχές απαιτείται ειδικό χωροταξικός σχεδιασμός ενώ όσον αφορά στις μονάδες υπάρχει διεθνώς μια τάση για προσφορά εκ μέρους των ξενοδοχειακών μονάδων τέτοιων υπηρεσιών ή για τη δημιουργία αυτόνομων μονάδων που στοχεύουν αποκλειστικά σε τέτοια πελατεία.

Τέτοιες μονάδες είναι σημαντικό να βρίσκονται κοντά σε περιοχές με παράλληλη υποδομή (εμπόριο, ψυχαγωγία) ώστε να καλύπτονται όλες οι ανάγκες του τουρίστα.

- 5) Μελέτες των αναγκών σε εξειδικευμένο προσωπικό κατά περιοχή και μονάδα (θεραπευτικός τουρισμός - τουρισμός φυσικής και υγιεινής διαβίωσης).
- 6) Μελέτη των δυνατοτήτων αφενός να δημιουργηθεί ειδική υποδομή για υποδοχή τουρισμού αναπήρων (ξενοδοχεία- camping) και αφετέρου να υπάρξουν παρεμβάσεις (είτε αρχιτεκτονικές, είτε δημιουργία ειδικών υπηρεσιών στα ξενοδοχεία) στην υπάρχουσα υποδομή.

Ζήτηση στον ιαματικό τουρισμό

- 1) Έρευνα της ελληνικής και αλλοδαπής αγοράς - ιδιαίτερα της ευρωπαϊκής- για τις τάσεις της ζήτησης σε όλες τις μορφές ιαματικού τουρισμού.
- 2) Έρευνα των περιφερειακών ροών τουριστών σε σχέση με τους πιθανούς τύπους που

συγκεντρώνεται η ζήτηση ώστε να δημιουργηθούν μικτά προγράμματα τουρισμού διακοπών και ιαματικού τουρισμού σε κοντινές περιοχές.

Η δεύτερη προϋπόθεση είναι οι αναγκαίες παρεμβάσεις στη νομοθεσία που θα επιτρέψουν την υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπτυξης ιαματικού τουρισμού στη χώρα μας στηριγμένου στη μελέτη της προσφοράς και της ζήτησης που θα προηγηθεί. Συγκεκριμένα προτείνεται :

1) Αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου ώστε να δημιουργηθεί ένας ενιαίος φορέας που θα καλύπτει την λειτουργία των πηγών τουριστικής σημασίας.
2) Κατάρτιση ενός προγράμματος με βραχυπρόθεσμους και μεσοπρόθεσμους στόχους για την ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού σε συγκεκριμένες περιοχές που θα επιλεγούν με κριτήρια

- την υπάρχουσα υποδομή,
- την παράλληλη τουριστική υποδομή,
- την ύπαρξη εξειδικευμένου προσωπικού,
- το κόστος της επένδυσης,
- τους στόχους της περιφερειακής ανάπτυξης ,
- τις αναγκαίες χωροταξικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις
- την υπάρχουσα ζήτηση

3) Νομοθεσία επενδυτικών κινήτρων για δημιουργία μονάδων ειδικευμένων σε ιαματικό τουρισμό ή για μετατροπή μέρους ή συνόλου της μονάδας ώστε να παρέχει τέτοιας μορφής τουριστικές υπηρεσίες.

4) Δημιουργία ειδικής νομοθεσίας (κίνητρα επενδύσεων και προδιαγραφές) για τον τουρισμό αναπήρων με παράλληλη ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων τουρισμού τέτοιας μορφής στον ελληνικό χώρο με στόχο να αποτελέσουν πιλότο για την επέκταση τους και στην ευρωπαϊκή αγορά.

5) Κίνητρα για την δημιουργία βιομηχανιών εμφιάλωσης μεταλλικού νερού. Εκτός του γεγονότος ότι υπάρχει σημαντική ζήτηση στο εξωτερικό, αποτελούν τα προϊόντα αυτά μια χωρίς κόστος διαφήμιση.

6) Προγράμματα εξειδίκευσης και μετεκπαίδευσης στο εξωτερικό, του ιατρικού και παραϊατρικού προσωπικού ώστε να αποκτηθεί η αναγκαία εμπειρία αλλά και η τεχνογνωσία στις σύγχρονες εξελίξεις του ιαματικού τουρισμού.

7) Ειδικό πρόγραμμα ανάπτυξης αυτών των πηγών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παραγωγή ενέργειας.

Ιδιαίτερη σημασία για ένα τέτοιο πρόγραμμα έχει η μελέτη των χωροταξικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε περιοχές ώστε να μην υπάρχουν συγκρούσεις στις χρήσεις γης.

8) Δημιουργία ημεδαπής τεχνολογίας με μετεκπαίδευση και εξειδίκευση τεχνικού προσωπικού σε θέματα που σχετίζονται με την λειτουργία των ιαματικών πηγών.

Η τρίτη προϋπόθεση είναι μια ολοκληρωμένη διαφημιστική εκστρατεία που θα στηριχθεί στα σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η χώρα στον τομέα αυτό. Ποιο συγκεκριμένα :

1) Υπάρχει σημαντικός αριθμός ιαματικών πηγών που η σύστασή τους καλύπτει πολλές κατηγορίες παθήσεων. Το κλίμα είναι σε πολλές περιοχές με ιαματικές πηγές ήπιο και ξερό, γεγονός που δίνει δυνατότητα λειτουργίας όλο το χρόνο. Πολλές ιαματικές πηγές βρίσκονται σε περιοχές που μπορούν να προσφέρουν και άλλες μορφές τουρισμού, π.χ. θαλάσσιο, χειμερινό, φυσιολατρικό, κλπ.

2) Η διαφημιστική εκστρατεία πρέπει να στηριχθεί σε ένα πρόγραμμα μάρκετινγκ που θα θέσει σαν στόχο την "πώληση" του ιαματικού τουρισμού σαν ένα προϊόν νέο και κατάλληλο για όλες τις ηλικίες και εισοδήματα. Η πιο πρόσφατη μορφή διαφήμισης είναι αυτή που εξειδικεύεται σε περιοχή και είδος τουρισμού περιβάλλοντος.

Αυτός ο τύπος διαφήμισης στοχεύει σε δύο ομάδες τουριστών : σε αυτούς που ενδιαφέρονται για τις διαφορετικές μορφές τουρισμού που προσφέρει η περιοχή και για όσους ενδιαφέρονται για συγκεκριμένη ειδική μορφή.

2.3 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Σύμφωνα με τις ενδείξεις, υπάρχουν όπως είδαμε αξιόλογες δυνατότητες για την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού στη χώρα μας, τόσο λόγω της ύπαρξης εγγενών χαρακτηριστικών (κλίμα, φυσικοί πόροι, ανθρωπογενές περιβάλλον) που αποτελούν

συγκριτικά πλεονεκτήματα, όσο και λόγω του γενικότερου ενδιαφέροντος του πληθυσμού των ανεπτυγμένων κρατών για φυσική και πνευματική ευεξία.

Οι αποσπασματικές παρεμβάσεις για τη βελτίωση της υφιστάμενης υποδομής των υδροθεραπευτηρίων και τα πρώτα βήματα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για την ανάπτυξη κέντρων θαλασσοθεραπείας δημιουργούν θετικό αναπτυξιακό κλίμα για την περαιτέρω επέκταση των δραστηριοτήτων του ιαματικού τουρισμού. Όμως οι προσπάθειες αυτές πρέπει να ενταχθούν σε ένα γενικότερο πλαίσιο αναπτυξιακών επιλογών και υποστηρικτικών ενεργειών με επί μέρους στόχους.

Οι κατευθύνσεις πολιτικής για την περαιτέρω διερεύνηση του κλάδου του ιαματικού τουρισμού στη χώρα μας θα πρέπει να έχουν ως στόχο το σχηματισμό ενός δικτύου υποδομών και το οποίο πρέπει να αναβαθμιστεί βάσει επιλεγμένων προτεραιοτήτων.

Οι προτεραιότητες αυτές αφορούν τόσο την αναβάθμιση των ιαματικών κέντρων, όσο και την βελτίωση της εικόνας των γενικότερων υποδομών που συνδέονται με αυτά. Για το σκοπό αυτό εκτιμάται ότι οι προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρωθούν στα ακόλουθα σημεία:

- 1) Στην αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής και του τεχνολογικού εξοπλισμού των ιαματικών εγκαταστάσεων, προκρινόμενου να ανταποκριθούν στα αντίστοιχα Ευρωπαϊκά πρότυπα και να συμβάλλουν στην προσέλκυση τμήματος της αλλοδαπής για νέα τουριστικά προϊόντα.
- 2) Στην εναρμόνιση των εθνικών προδιαγραφών κατασκευής οργάνωσης και λειτουργίας ιαματικών κέντρων με τις αντίστοιχες προδιαγραφές διεθνών ή Ευρωπαϊκών ενώσεων και οργανισμών και την παροχή κινήτρων για εθελοντική συμμετοχή σε μηχανισμούς πιστοποίησης του συνολικού πλέγματος των εγκαταστάσεων και των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- 3) Στη βελτίωση της ποιότητας, της ποικιλίας και της αξιοπιστίας των παρεχομένων υπηρεσιών στα πλαίσια του ιαματικού κέντρου μέσω της ενίσχυσης του με εξειδικευμένο και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό.
- 4) Στην ενίσχυση της συστηματικής ιατρικής έρευνας για την αξιολόγηση, κωδικοποίηση και πιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των ιαματικών ιδιοτήτων των νερών.

- 5) Στην αναβάθμιση της επιστημονικής και επαγγελματικής κατάρτισης του προσωπικού με την παροχή ιατρικής και επαγγελματικής εξειδίκευσης στον τομέα της υδρολογίας και της θεραπευτικής πρακτικής της υδροθεραπείας σε Σχολές των Πανεπιστημιακών και Τεχνολογικών Ιδρυμάτων.
- 6) Στην προώθηση της τουριστικής έρευνας προς την κατεύθυνση της ανάδειξης της σπουδαιότητας του ιαματικού τουρισμού και του τουρισμού υγείας καθώς και την εκτίμηση των επιπτώσεων τους σε οικονομικό, αναπτυξιακό και κοινωνικό επίπεδο.
- 7) Στην ανάπτυξη παρεμβάσεων για τη βελτίωση του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος των λουτροπόλεων και την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος της ευρύτερης περιφέρειας.
- 8) Στην υποστήριξη της παράλληλης ανάπτυξης κέντρων θαλασσοθεραπείας σε ιαματικά κέντρα που βρίσκονται κοντά σε ακτές. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται ο εμπλουτισμός της υποδομής και η προσέλκυση ευρύτερου τμήματος της αγοράς.
- 9) Στην προσέλκυση υπερεθνικών αλυσίδων, επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται με επιτυχία στο χώρο του ιαματικού τουρισμού και διαθέτουν ισχυρούς μηχανισμούς προώθησης και προβολής.
- 10) Στη σύζευξη της ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού με άλλες εναλλακτικές ή ειδικές μορφές τουρισμού (οικοτουρισμός, τουρισμός περιπέτειας, θαλάσσιος, συνεδριακός, αθλητικός τουρισμός) και τη δημιουργία της απαιτούμενης υποστηρικτικής υποδομής στα πλαίσια ολοκληρωμένων προγραμμάτων περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης.
- 11) Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί, τέλος στην ενίσχυση της διεύρυνσης του τομέα της θαλασσοθεραπείας, ο οποίος παρουσιάζει δυνατότητες ανάπτυξης τόσο σε παράκτιες ή νησιώτικές περιοχές που προσελκύουν οργανωμένο μαζικό τουρισμό παραλίας, ως συμπληρωματικό τμήμα του τουριστικού πακέτου, όσο και σε περιοχές παραδοσιακών λουτροπόλεων διευρύνοντας το φάσμα των προσφερόμενων τουριστικών επιλογών.

2.4 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η αναφορά στις *κοινωνικές επιπτώσεις* του Ιαματικού τουρισμού είναι ιδιαίτερα σημαντική, κυρίως για τους συμμετέχοντες σε αυτόν. Ο Ιαματικός τουρισμός συμβάλλει καθοριστικά στο αίτημα « υγεία για όλους », γεγονός εξαιρετικά σημαντικό για τις ασθενέστερα οικονομικές τάξεις.

Τα κέντρα Ιαματικού τουρισμού εξελίχθηκαν στον 20^ο αιώνα από κέντρα θεραπείας ασθενών σε κέντρα που έδιναν έμφαση στην ψυχαγωγία παράλληλα με την υγεία . Κατ' αυτόν τον τρόπο συνέβαλλαν σε μια μορφή κοινωνικοποίησης των ατόμων, ειδικά μέσης και μεγαλύτερης ηλικίας, που συχνά αντιμετωπίζουν προβλήματα αποξένωσης και απομόνωσης στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις. Με αφορμή το πρόβλημα υγείας και με τη συνδρομή των προγραμμάτων ψυχαγωγίας τα άτομα αυτά (που αποτελούν το σημαντικότερο ποσοστό των πελατών) βρίσκουν έναν κοινό τόπο στα ιαματικά κέντρα, γεγονός που αναμφισβήτητα λειτουργεί θετικά και για την ψυχική τους υγεία. Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντική είναι η συμβολή του Ιαματικού τουρισμού, στην καταπολέμηση και απαλλαγή από την «αρρώστια » της εποχής μας, το άγχος.

Οι *οικονομικές επιπτώσεις* αφορούν τόσο τους τουρίστες όσο και τους κατοίκους των περιοχών που υπάρχουν ή αναπτύσσονται ιαματικά κέντρα. Όσον αφορά στους τουρίστες, είναι πολύ σημαντικό ότι ο Ιαματικός τουρισμός είναι επιδοτούμενος από το κράτος για τους προερχόμενους από τις χαμηλά οικονομικές τάξεις.

Από την άλλη πλευρά, τα οικονομικά οφέλη για την τοπική κοινωνία είναι πολλά και σύμφωνα με τις πρόσφατες εξελίξεις στον Ιαματικό τουρισμό, όλα δείχνουν πως μετατρέπεται σε έναν ιδιαίτερα προσοδοφόρο για την τοπική οικονομία κλάδο. Τα σημαντικότερα οικονομικά αυτά οφέλη είναι τα εξής :

- Πρόκειται για μορφή τουρισμού η όποια αναπτύσσεται σε όλη τη διάρκεια του χρόνου, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα για επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου .
- Υφίσταται τις λιγότερες αρνητικές επιδράσεις από τυχόν δυσμενείς διεθνείς οικονομικές συγκυρίες .
- Με δεδομένο ότι οι περισσότερες ιαματικές πηγές της Ελλάδας βρίσκονται έξω από τα μεγάλα αστικά κέντρα και ότι, επιπλέον, πολλές από αυτές δεν είναι σε ιδιαίτερα

τουριστικές περιοχές, η ανάπτυξη τους θα τονώσει και τη γενικότερη τουριστική κίνηση και οικονομία της περιοχής.

-Θα συμβάλει επίσης και στην αύξηση των θέσεων εργασίας τόσο σε ιατρικό προσωπικό ,όσο και σε ξενοδοχειακό.

-Αποτέλεσμα της ανάπτυξης θα είναι η συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού, αλλά και η συγκράτηση του τουριστικού ρεύματος των Ελλήνων οι οποίοι όσο δεν βρίσκουν την κατάλληλη υποδομή, αναγκάζονται να στρέφονται σε γειτονικές χώρες πιο οργανωμένες .

-Σε πολλές περιπτώσεις, λόγω των απαιτήσεων της θεραπευτικής αγωγής, είναι αναγκαία η συστηματική επίσκεψη σε τέτοια κέντρα και πηγές, γεγονός που συμβάλει στη δημιουργία μόνιμης – επαναλαμβανόμενης πελατείας.

Οι *περιβαλλοντικές επιπτώσεις* συνδέονται αφενός με τις αναγκαίες παρεμβάσεις στο φυσικό και στο δομημένο περιβάλλον, και αφετέρου με τη λήψη μέτρων για την προστασία των ιαματικών πηγών. Τα ιαματικά κέντρα ξεκίνησαν από απλά κτίρια δίπλα στις πηγές, για να εξελιχθούν στη συνέχεια σε μεγάλα σε έκταση συγκροτήματα, που περιλαμβάνουν υδροθεραπευτήρια, ξενοδοχεία, αίθουσες αναψυχής, κλπ .

Η εκτεταμένη αυτή υποδομή, πολλές φορές, κατέληξε σε επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και σε προβλήματα ένταξης στο δομημένο περιβάλλον. Το ζήτημα της προστασίας των ιαματικών πηγών συνδέεται άμεσα με το αποχετευτικό δίκτυο των κοντινών οικισμών και είναι απολύτως απαραίτητο να δημιουργείται γύρω από την πηγή υδρογεωλογική ζώνη προστασίας, ώστε να αποφεύγονται προβλήματα μόλυνσής της.

2.5 ΝΟΜΟΣ 3498/2006 «Ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 230/24.10.2006)

Αναγνώριση ιαματικών φυσικών πόρων – διαδικασία – κυριότητα-άρση αναγνώρισης

Για την αναγνώριση ιαματικών φυσικών πόρων απαιτείται αίτηση προς τον Ε.Ο.Τ. με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, την οποία μπορεί να υποβάλει ο κύριος, ο

επικαρπωτής ή ο μισθωτής του ακινήτου στο οποίο αναβλύζει ή αντλείται ο φυσικός πόρος, καθώς επίσης και ο Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) πρώτου ή δεύτερου βαθμού, στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται το ακίνητο, στο οποίο αναβλύζει ή αντλείται ο ιαματικός φυσικός πόρος. Η διαδικασία αναγνώρισης μπορεί να κινηθεί και αυτεπαγγέλτως από τον Ε.Ο.Τ. (άρθρο 4).

Φυσικοί πόροι που έχουν ιαματικές ιδιότητες αναγνωρίζονται με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης (άρθρο 5). Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι, που αναγνωρίζονται μετά την ισχύ του νόμου αυτού, ανήκουν κατά κυριότητα στον Ε.Ο.Τ. ανεξαρτήτως της κυριότητας του εδάφους επί του οποίου εμφανίζονται, αντλούνται ή αξιοποιούνται με οποιονδήποτε τρόπο, εκτός αν αυτοί ευρίσκονται σε κοινόχρηστους χώρους αιγιαλού και παραλίας οι οποίοι ανήκουν κατά κυριότητα στο Δημόσιο, ενώ η χρήση και η εκμετάλλευση ανήκει στον Ε.Ο.Τ. (άρθρο 6). Η άρση της αναγνώρισης ιαματικών φυσικών πόρων γίνεται με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης, (α) όταν μεταβληθούν τα φυσικά ή χημικά ή βιολογικά ή άλλα ποιοτικά χαρακτηριστικά του φυσικού πόρου με αποτέλεσμα να εκλείψουν οι αναγνωρισμένες ιαματικές ιδιότητές του, β) όταν λόγω ρυπάνσεως του υδροφόρου ορίζοντα ή της περιοχής στην οποία αναβλύζει ή αντλείται ο ιαματικός φυσικός πόρος εκλείψουν οι ιαματικές ιδιότητες ή αλλοιωθούν τα χαρακτηριστικά του ιαματικού φυσικού πόρου ή δεν διασφαλίζεται πλέον η δημόσια υγεία (άρθρο 8).

Μητρώο Ιαματικών Φυσικών Πόρων Στον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.) τηρείται Γενικό Μητρώο Ιαματικών Φυσικών Πόρων, στο οποίο καταχωρίζονται οι αποφάσεις αναγνώρισης με τα δικαιολογητικά που τις συνοδεύουν (άρθρο 7).

Προστασία ιαματικών πόρων

Ο Ε.Ο.Τ. έχει την αρμοδιότητα προστασίας της ποιότητας, της ποσότητας και των φυσικών, χημικών και βιολογικών χαρακτηριστικών των ιαματικών φυσικών πόρων. Με προεδρικό διάταγμα, καθορίζονται ζώνες προστασίας των ιαματικών φυσικών πόρων ανάλογα με τα υδρογεωλογικά δεδομένα και το περιβάλλον κάθε ιαματικής πηγής. Με το ίδιο διάταγμα καθορίζονται τα ειδικότερα μέτρα προστασίας για κάθε ζώνη, ιδίως οι περιορισμοί στις χρήσεις γης εντός της έκτασης κάθε ζώνης προστασίας. Με απόφαση του Ε.Ο.Τ. είναι δυνατόν να λαμβάνονται τα κατά περίπτωση κατάλληλα

μέτρα για την προστασία αναγνωρισμένων ιαματικών φυσικών πόρων και να εξειδικεύονται οι επιτρεπόμενες ή μη δραστηριότητες και οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί ανά ζώνη προστασίας (άρθρο 9).

Για την αποτροπή επικείμενου κινδύνου για τους ιαματικούς φυσικούς πόρους δύναται ο Υπουργός Τουριστικής Ανάπτυξης με απόφασή του να επιβάλλει προσωρινώς περιορισμούς ή τη λήψη μέτρων προστασίας, πέραν των προβλεπομένων, σε έργα ή πάσης φύσεως δραστηριότητες εντός των υφιστάμενων ζωνών προστασίας (άρθρο 11).

Διαχείριση – Παραχώρηση σε τρίτους

Η διαχείριση των ιαματικών φυσικών πόρων ανήκει στον Ε.Ο.Τ. Η διαδικασία και οι όροι ανάθεσης της διαχείρισης των ιαματικών φυσικών πόρων σε τρίτους καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης (άρθρο 13). Ο Ε.Ο.Τ. δύναται να προβαίνει στην παραχώρηση της εκμετάλλευσης των ιαματικών φυσικών πόρων σε τρίτους μετά από προκήρυξη δημόσιου διαγωνισμού (άρθρο 15).

Άδειες Εγκαταστάσεων ιαματικού τουρισμού – προδιαγραφές – ειδικό σήμα λειτουργίας

Με απόφαση του Ε.Ο.Τ. καθορίζονται οι προδιαγραφές για την ανέγερση ή μετατροπή ή επέκταση των εγκαταστάσεων μονάδων ιαματικής θεραπείας και των κέντρων ιαματικού τουρισμού - θερμαλισμού, θαλασσοθεραπείας και αναζωογόνησης, καθώς επίσης και τα κριτήρια κατάταξης των εγκαταστάσεων αυτών σε κατηγορίες. Πριν την χορήγηση του ειδικού σήματος, ο Ε.Ο.Τ. διενεργεί αυτοψία για να διαπιστωθεί αν εφαρμόσθηκαν οι εγκεκριμένες μελέτες και τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες προδιαγραφές (άρθρο 16).

Οι μονάδες αυτές και τα κέντρα λειτουργούν με ειδικό σήμα λειτουργίας, το οποίο χορηγείται από τον Ε.Ο.Τ. . Οι όροι και τα δικαιολογητικά για την απόκτηση του ειδικού σήματος καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Τουριστικής Ανάπτυξης (άρθρο 17).

Έλεγχος – Κυρώσεις

Ο Ε.Ο.Τ. έχει την αρμοδιότητα να διενεργεί ελέγχους σε όλες τις μονάδες ιαματικής θεραπείας, τα κέντρα ιαματικού τουρισμού - θερμαλισμού, θαλασσοθεραπείας και αναζωογόνησης, ακόμα και αν αυτές λειτουργούν ως τμήματα άλλων επιχειρήσεων ή είναι εγκατεστημένες σε κτίρια τρίτων, προκειμένου να διαπιστώνει τη συμμόρφωσή τους με τις διατάξεις του παρόντος νόμου και γενικά κάθε διατάξεως που αποβλέπει στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών ή την προστασία των χρηστών. Με προεδρικό διάταγμα ορίζεται ο τρόπος διενέργειας των παραπάνω ελέγχων, ο τρόπος διαπίστωσης των παραβάσεων, οι κυρώσεις που επιβάλλονται στους παραβάτες και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια (άρθρο 18). Οι εκμεταλλευόμενοι σχετικές επιχειρήσεις υποχρεούνται να γνωστοποιούν στον Ε.Ο.Τ., στην αρχή εκάστου έτους, τις τιμές των παρεχόμενων από αυτά υπηρεσιών και να τις τηρούν αμετάβλητες για ένα (1) έτος. Η παράλειψη ή η ανακριβής γνωστοποίηση στον Ε.Ο.Τ. των τιμών των παρεχόμενων υπηρεσιών επισύρει πρόστιμο, το οποίο επιβάλλεται με απόφαση του Ε.Ο.Τ.. Στις επιχειρήσεις που λειτουργούν χωρίς το προβλεπόμενο, από τις διατάξεις του παρόντος, ειδικό σήμα λειτουργίας, επιβάλλεται πρόστιμο με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του Ε.Ο.Τ. και σφράγιση της επιχείρησης.

Σε περίπτωση παράνομης λειτουργίας της εγκατάστασης, παρά το σφράγισμα αυτής, επιβάλλεται νέα σφράγιση και νέο πρόστιμο (άρθρο 19).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ : Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

3.1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΙΚΑΡΙΑ

Η Ικαρία διαθέτει συνδυασμό ακτών και εκτενούς ορεινού όγκου με κορυφές που φθάνουν τα 1000 μέτρα υψόμετρο, συνδυάζοντας έτσι τον παραθεριστικό τουρισμό αλλά και πληθώρα δραστηριοτήτων κοντά στη φύση : bird watching, περιπατητικός τουρισμός, sea sports, παρακολούθηση ή ακόμα και συμμετοχή σε αγροτικές δραστηριότητες, δραστηριότητες αθλητισμού, κλπ. Τα χαρακτηριστικά των

παραθαλάσσιων περιοχών (ήλιος, όμορφες παραλίες, κλίμα) που διαθέτει προσελκύουν τουρίστες Κυρίως από τη βόρεια Ευρώπη, κατά τη θερινή περίοδο. Τα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών (ορεινά μονοπάτια, δρόμοι για ποδηλασία βουνού, φυσικά τοπία, κλπ) και των αγροτικών περιοχών (κτηνοτροφία, καλλιέργεια κηπευτικών, μελισσοκομία, αμπελουργία, ελαιοκομία, κλπ) που σε μεγάλο βαθμό διαθέτει, μπορούν να αποτελέσουν σημείο εκκίνησης για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με απώτερο στόχο την ενίσχυση του εισοδήματος των ντόπιων .

Η Ικαρία έχει δύο κεντρικούς άξονες (πόλους έλξης) γύρω από τους οποίους στρέφεται ο τουρισμός της:

α)τα Ιαματικά λουτρά (εγκαταστάσεις Θεραπείας υγείας)

β)ο παραθεριστικός τουρισμός (φυσικό περιβάλλον, πολιτισμός).

Διαθέτει όμως και πολλά θέλγητρα: φυσικές ομορφιές, αρχαιολογικά μνημεία και δραστηριότητες που δεν είναι ιδιαίτερα γνωστά στους δυνητικούς επισκέπτες, που Θα μπορούσαν να αποτελέσουν αφετηρία για περαιτέρω ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού, αν αξιοποιηθούν ως υπηρεσίες αναψυχής, και του τουρισμού διακοπών αν προβληθούν ως πόλοι έλξης.

3.2 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

Η Ικαρία είναι νήσος του ανατολικού Αιγαίου, μεταξύ της Σάμου και της Μυκόνου και αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα της επαρχίας Ικαρίας του νομού Σάμου. Βρίσκεται στο Ικάριο Πέλαγος. Έχει σχήμα επίμηκες προς την ίδια κατεύθυνση με τη Σάμο, δηλαδή ΒΑ-ΝΔ. Η έκτασή της ανέρχεται σε 255 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ενώ το μήκος των ακτών της είναι 102 χιλιόμετρα. Το μήκος του νησιού από το ακρωτήριο Φανάρι στα ΒΑ, μέχρι το ακρωτήριο Πάπας στα ΝΔ, είναι περίπου 40 χιλιόμετρα, το δε πλάτος της από 5 έως 9 χιλιόμετρα. Το ανατολικό τμήμα του νησιού, που έχει φτωχή βλάστηση, είναι το πιο πυκνοκατοικημένο. Εκεί βρίσκονται οι ραδιενεργές ιαματικές πηγέςδιεθνούς φήμης. Το δυτικό τμήμα του, καλύπτεται από βλάστηση, έχει μεγάλες κοιλάδες, αμμουδερές παραλίες και είναι αραιοκατοικημένο.Το ανάγλυφο της Ικαρίας διαμορφώνεται από μια οροσειρά που ονομάζεται Αθέρας, με υψηλότερη κορυφή

(1.037 μέτρα) στο ανατολικό τμήμα του νησιού. Στο δυτικό τμήμα του, η υψηλότερη κορυφή φθάνει τα 957 μέτρα. Η Ικαρία παρουσιάζει γενικά μικρό οριζόντιο διαμελισμό. Στην ανατολική ακτή, από το βορειοανατολικό άκρο της προς Νότο, απαντούν οι βραχονησίδες Χαλοί. Γενικά, η ακτή παρουσιάζει ελάχιστες εγκολπώσεις, στις οποίες ανήκουν ο ανοιχτός Όρμος Αγριομέλισσα και ο Όρμος Αγίου Νικολάου, τον οποίο κλείνει το ακρωτήριο Πάπας, νοτιότερο σημείο του νησιού. Η δυτική ακτή συνεχίζεται χωρίς σημαντικές εγκολπώσεις προς τα βορειοανατολικά, μέχρι το ακρωτήριο Αρμενιστής, από όπου στρέφεται προς τα ανατολικά. Σχηματίζονται διάφοροι όρμοι, που ξεκινούν από το ακρωτήριο Κιόνι και καταλήγουν στο ακρωτήριο Φανάρι.

3.3 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Η ιστορία των λουτρών είναι συνδεδεμένη με την ιστορία του τόπου. Αυτό μαρτυριέται από τα ερείπια αρχαίων εγκαταστάσεων κοντά στις ιαματικές πηγές. Την Βυζαντινή περίοδο οι Αυτοκράτορες είχαν κατασκευάσει τα θαυμάσια λουτρά.

Την περίοδο της Τουρκοκρατίας οι πηγές ανήκαν στους τοπικούς Δημογέροντες, και τις χρησιμοποιούσαν οι ντόπιοι καθώς και οι κάτοικοι των άλλων νησιών (Σάμου, Τήνου, Μυκόνου, Σύρου). Μετά την απελευθέρωση (1912) η Κοινότητα Αγ. Κηρύκου απέκτησε την προσοχή της Διεύθυνσης των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία και την Αποκατάσταση (United Nations Relief and Rehabilitation Administration, U.N.R.R.A.). Οι αρμόδιοι της Αμερικάνικης αποστολής διαπίστωσαν τις θαυμάσιες ιδιότητες των ιαματικών νερών της Ικαρίας και προσφέρθηκαν να τις αξιοποιήσουν αλλά προέκυψαν νομικής φύσεως εμπόδια.

Το Νοέμβριο του 1947 η Γενική Γραμματεία Τουρισμού συγκρότησε ειδική για την έρευνα και αξιοποίηση των πηγών. Η επιτροπή αυτή συνέταξε λεπτομερή έκθεση για την λύση του δυσχερέστατου προβλήματος της αξιοποίησης του θερμομεταλλικού πλούτου της Ικαρίας. Με βάση την έκθεση ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού άρχισε την εκπόνηση σχεδίων για την δημιουργία μεγάλης και σύγχρονης Λουτρόπολης αλλά λόγω ανεπάρκειας οικονομικών μέσων και λόγω σοβαρών διενέξεων μεταξύ του Ε.Ο.Τ. και της Κοινότητας Αγ. Κηρύκου τα σχέδια έμειναν σχέδια.

Αργότερα (1952) ο Ε.Ο.Τ. αποφάσισε να εκχωρήσει την εκμετάλλευση μερικών πηγών για μια δεκαετία με την υποχρέωση του αναδόχου να κατασκευάσει ξενοδοχεία με εσωτερικά λουτρά και υδροθεραπευτήρια. Με πρωτοβουλία της Γενικής Συνομοσπονδίας Αναπήρων και Θυμάτων Πολέμου Ελλάδος έγινε δεκτή από την αντίστοιχη Παγκόσμια Συνομοσπονδία πρόταση για την ίδρυση διεθνούς κέντρου λουτροθεραπείας στην Ικαρία.

Η Κοινότητα Αγ. Κηρύκου προσφέρθηκε να παραχωρήσει έκταση στην περιοχή των Γλαρέδων για την ανέγερση ξενοδοχείων και παιδότοπων. Μέχρι σήμερα όμως δεν έχει ανεγερθεί. Την εκμετάλλευση των περισσότερων πηγών έχει σήμερα ο Δήμος Αγ. Κηρύκου και μόνο οι πηγές Κράτσα και Παμφίλη ανήκουν σε ιδιώτες.

Εικόνα 1

3.4 ΟΙ ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

Οι πηγές της Ικαρίας θεωρούνται μεταξύ των πλέον ραδιενεργών πηγών του κόσμου. Ανήκουν στην κατηγορία των υπέρθερμων ραδιενεργών αλιπηγών, διαφέροντας μεταξύ τους ως προς το ποσό της ραδιενέργειας και της θερμοκρασίας. Οι ιαματικές πηγές της Ικαρίας είναι 10 και αναβλύζουν σε διάφορα σημεία των ακτών του νησιού. Από αυτές οι πηγές Αγ. Κυριακής και Αγ. Κυριακής Β' βρίσκονται στην Β.Α. του νησιού.

Οι πηγές Λευκάδας (Θέρμο Λευκάδας) και Αθάνατο νερό βρίσκονται δυτικά του Αγ. Κυρήκου σε απόσταση 2.500 μ. και 1800 μ. αντίστοιχα στην περιοχή Λευκάδας. Η πηγή Μουσταφά-Λίτζα (Ασκληπιός) βρίσκεται σε μικρή απόσταση ανατολικά του Επαρχείου μέσα στην πόλη του Αγ. Κυρήκου. Τέσσερις πηγές του Σπηλαιού, του Παμφίλη, του Κράτσα και του Απόλλωνα βρίσκονται στην περιοχή των Θερμών. Η πηγή Λουμακία (Παλαιά Θέρμα) αναβλύζει 300 μ. ανατολικά της περιοχής των Θερμών.

Υπάρχουν επίσης πηγές οι οποίες δεν έχουν αναγνωριστεί ακόμη από το Υπουργείο Ανάπτυξης καθώς και μια πηγή (Αρτέμιδος) που έχει σφραγιστεί. Θα πρέπει να σημειωθεί τέλος ότι οι παροχές των ραδιενεργών πηγών των άλλων χωρών κυμαίνεται από 20 έως 150 κυβικά μέτρα ανά ώρα (m³/h), όπως προκύπτει από τα διάφορα συγγράμματα, ενώ τα νερά της Ικαρίας έχουν μετρηθείσα παροχή 786 κυβικά μέτρα ανά ώρα, που μπορεί να αυξηθεί και να φτάσει τα 1.000 κυβικά μέτρα ανά ώρα.

Οι δέκα κυριότερες ιαματικές πηγές της Ικαρίας περιγράφονται παρακάτω:

ΠΗΓΗ: ΑΓΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ

Πρόκειται για μεσόθερμο αλιπηγή με πολλές αναβλύσεις παράκτιες και υποθαλάσσιες και με χαμηλότερη θερμοκρασία και ραδιενέργεια από τις πηγές της ομάδας των Θερμών.

ΠΗΓΗ: ΑΓΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ Β'

Μια ακόμα ανάβλυση των μεσόθερμων αλιπηγών Αγίας Κυριακής σε μικρή απόσταση από την προηγούμενη, με σημαντική όμως παροχή. Παρά την δεξαμενή συγκέντρωσης,

πολλές αναβλύσεις δεν έχουν συλληφθεί ούτε έχει αποφευχθεί ο επηρεασμός από την θάλασσα στο επίπεδο ανάβλυσης. Η μικρή περιεκτικότητα των ιαματικών αυτών νερών σε ραδιενέργεια, οφείλεται οπωσδήποτε στην πρόσμιξη με το θαλασσινό νερό, που συμβαίνει κατά την έξοδό τους στην επιφάνεια ανάβλυσης.

Αυτό αρκεί για να υποβιβάσει την ραδιενέργεια και την θερμοκρασία, που θα είχαν ασφαλώς μεγαλύτερες τιμές αν οι πηγές λειτουργούσαν σαν αλιπηγές χωρίς πρόσμιξη με το θαλασσινό νερό κατά την έξοδό τους.

ΠΗΓΗ: ΑΘΑΝΑΤΟ ΝΕΡΟ

Σειρά παράκτιων αναβλύσεων διατεταγμένων κατά μήκος μετώπου 100 μέτρων. Πρόκειται για ολιγομεταλλική μη ραδιενεργό πηγή γνωστή για εξαιρετικές ιδιότητες όταν χρησιμοποιείται για ποσιθεραπεία. Η συνολική παροχή των αναβλύσεων εκτιμάται σε 600 m³/24h περίπου.

ΠΗΓΗ: ΛΕΥΚΑΔΑ (ΘΕΡΜΟ ΛΕΥΚΑΔΑΣ)

Παρατηρήθηκαν δυο τουλάχιστον μεγάλες παράκτιες αναβλύσεις και πολλές υποθαλάσσιες. Η παροχή δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί. Χαρακτηρίζεται σαν υπέρθερμος αλιπηγή χωρίς ραδιενέργεια. Η πηγή αυτή δεν ανήκει στην ομάδα των ιαματικών πηγών Θερμών. Τα ιαματικά νερά της πηγής μετά την έξοδο τους από το μητρικό πέτρωμα και μέχρι την επιφανειακή εκροή τους διέρχονται από τα επιφανειακά αυτά αποθέματα και κατά την διαδρομή αυτή χάνουν τη ραδιενέργεια τους, σε αντίθεση προς εκείνα της ομάδας των Θερμών που αναβλύζουν κατ' ευθείαν από το μητρικό πέτρωμα.

ΠΗΓΗ: ΣΠΗΛΑΙΟ

Εντός φυσικού σπηλαίου στο ΝΔ άκρο του όρμου Θέρμα. Σε μικρή απόσταση δυτικότερα υπάρχει και άλλο σπήλαιο με αναβλύσεις θερμού νερού μέσα από σχισμές βράχων. Παρατηρήθηκαν ακόμη πολλές υποθαλάσσιες αναβλύσεις. Η παροχή δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί.

Η πηγή χαρακτηρίζεται σαν υπέρθερμος, ασθενής ραδιενεργός αλιπηγή. Όλες οι παράκτιες πηγές των νότιων ακτών της Ικαρίας βρίσκονται διατεταγμένες κατά μήκος μεγάλου τεκτονικού βυθίσματος, που καθορίζει την άνοδο των ιαματικών νερών στην επιφάνεια.

ΠΗΓΗ: ΑΠΟΛΛΩΝΑ

Η υδρομάστευση της πηγής είναι ατελής και παρουσιάζονται σημαντικές διαρροές προς την θάλασσα. Η παροχή δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί, εκτιμήθηκε όμως σαν μεγαλύτερη από 1200m³/24h. Χαρακτηρίζεται σαν ισχυρά ραδιενεργός αλιπηγή.

ΠΗΓΗ: ΚΡΑΤΣΑ

Η παροχή εκτιμήθηκε περίπου 500m³/24h. Χαρακτηρίζεται σαν υπέρθερμος ισχυρά ραδιενεργός αλιπηγή. Τα νερά είναι αρκετά ραδιενεργά για όλες τις πηγές της ομάδας των ιαματικών πηγών Θερμών, καθώς κατά την υπόγεια διαδρομή τους έρχονται σε επαφή με ραδιενεργά ορυκτά.

ΠΗΓΗ: ΠΑΜΦΙΛΗ

Η παροχή εκτιμήθηκε περίπου 1200m³/24h. Χαρακτηρίζεται σαν υπέρθερμος, μέτρια ραδιενεργός, αλιπηγή. Η απόσταση μεταξύ των πηγών Παμφίλη και Κράτσα είναι μερικές δεκάδες μέτρα. Η γειτνίαση αυτή δεν δικαιολογεί λιθολογική μεταβολή του υπεδάφους, και άρα η διαφορά στην ραδιενέργεια θεωρείται ότι οφείλεται στην διαφορά παροχής. Η ραδιενέργεια είναι τόσο μεγαλύτερη όσο μικρότερη είναι η παροχή.

ΠΗΓΗ: ΜΟΥΣΤΑΦΑ-ΛΙΤΖΑ (ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ)

Η πηγή αναβλύζει παράκτια και υποθαλάσσια. Η παροχή δεν είναι δυνατό να υπολογιστεί, είναι όμως σημαντική. Χαρακτηρίζεται σαν ισχυρά ραδιενεργός αλιπηγή. Το νερό διοχετεύεται στο υδροθεραπευτήριο Μουσταφά-Λίτζα (Ασκληπιός) Αγίου Κηρύκου.

ΠΗΓΗ: ΛΟΥΜΑΚΙΑ (ΠΑΛΑΙΑ ΘΕΡΜΑ)

Η πηγή Λουμακιά (Παλαιά Θέρμα) βρίσκεται σε μικρή απόσταση ανατολικά από τις κύριες ιαματικές πηγές των Θερμών και ανήκει στην ομάδα τους. Είναι μεσόθερμη αλιπηγή με μέτρια ραδιενέργεια. Οι μειωμένες τιμές της ραδιενέργειας και της θερμοκρασίας οφείλονται στην πρόσμιξη με το θαλασσινό νερό κατά την ανάβλυση.

3.4.1 Θεραπευτικές ενδείξεις των Ιαματικών πηγών της Ικαρίας

Η Ιαματική Λουτροθεραπεία στις πηγές της Ικαρίας εφαρμόζεται σε ένα μεγάλο αριθμό ασθενειών από τα περισσότερα συστήματα (Μυοσκελετικό, Δέρμα, Αναπνευστικό, Πεπτικό, Κυκλοφορικό, Νεφρά).

• ΝΕΥΡΑΛΓΙΕΣ - ΝΕΥΡΙΤΙΔΕΣ

Το ραδόνιο επιδρά άμεσα στο νευρικό σύστημα και έχει ταυτόχρονη καταπραϋντική και αντιφλεγμονώδη δράση σε παθήσεις όπως : Οσφυαλγίες, Ισχιαλγίες, Ωμοβραχιόνιες νευραλγίες, Νευραλγία τριδύμου και σε Νευρίτιδες γενικά. Αυτό οφείλεται στην ιδιαίτερη συγγένεια που έχει το ραδόνιο με τα λιποειδή του νευρικού συστήματος. Επίσης παθήσεις του κεντρικού Νευρικού Συστήματος μπορούν να ωφεληθούν, όπως το Πάρκινσον, Χορεία, Πολιομυελίτιδα κλπ.

• ΥΠΟΞΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΕΣ ΑΡΘΡΟΠΑΘΕΙΕΣ

Γενικότερα οι πηγές της Ικαρίας θεωρούνται κατάλληλες για τη θεραπεία των χρόνιων εκφυλιστικών αρθροπαθειών και των ρευματολογικών αρθροπαθειών. Τα ραδιούχα θερμά λουτρά επιδρούν στην μείωση του οιδήματος και της φλεγμονής των αρθρώσεων, του πόνου που είναι πολλές φορές χρόνιος.

Επίσης συμβάλλει στην μείωση της δυσκαμψίας των αρθρώσεων και των μυών, σε παθήσεις όπως: Ρευματοειδής αρθρίτιδα, αγκυλοποιητική αρθρίτιδα, Αρθρίτιδα ώμου, γόνατος, ισχίου και σε παθήσεις των τενόντων και των αρθρικών ορογόνων θυλάκων.

• ΔΕΡΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

Στις παθήσεις όπως : α) Νεανική ακμή, β) Έκζεμα, γ) Κνησμός, δ) Ψωρίαση, ε) Δερματολογικές αλλεργίες. Η περιοχή που πάσχει παρουσιάζει υπεραιμία, και βελτίωση της κυκλοφορίας της, με τα ραδιούχα λουτρά. Το ραδόνιο και η τόνωση του δέρματος με ιχνοστοιχεία και άλατα, συμβάλλουν στην απευαισθητοποίηση αλλεργικών παραγόντων οι οποίοι και προκαλούν δερματικές παθήσεις.

• ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

Το ραδόνιο εισέρχεται στον οργανισμό κυρίως μέσω των πνευμόνων και ασκεί άμεση επίδραση σ' αυτούς. Αλλεργικές διαταραχές του ανώτερου αναπνευστικού συστήματος και φλεγμονώδεις παθήσεις όπως : χρόνιες βρογχίτιδες, χρόνια πνευμονικό εμφύσημα, ασθματικές καταστάσεις, χρόνια ρινίτιδα, φαρυγγίτιδα, λαρυγγίτιδα, ωφελούνται από τη δράση του ραδονίου. Τα ραδιούχα νερά έχουν καλά αποτελέσματα στην γενικότερη θεραπεία που υποβάλλονται τα άτομα με αναπνευστικές παθήσεις.

• ΟΥΡΙΚΗ ΑΡΘΡΙΤΙΔΑ

Η αρθρίτιδα αυτή διαφέρει από την ρευματοειδή ή όποια άλλη μορφή αρθρίτιδας. Στην πάθηση αυτή το ουρικό οξύ στο αίμα είναι υψηλό, οι αρθρώσεις φλεγμαίνουν και παρουσιάζουν σταδιακά αρθρικές και συνδεσμικές αλλοιώσεις. Το ραδόνιο των ιαματικών πηγών Ικαρίας επιδρά στην αύξηση του μεταβολισμού των πουρινών με διαλυτική δράση στο ουρικό οξύ, με αποτέλεσμα να αποβάλλεται από τον οργανισμό μέσω της διούρησης η οποία αυξάνεται με τα λουτρά σε ραδιούχα νερά καθώς επίσης και μέσω των πόρων λόγω της αυξημένης εφίδρωσης.

• ΓΥΝΑΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

Η ύπαρξη σε μικρές ποσότητες οιστρογόνων ενώσεων στις ιαματικές πηγές του Σπηλαίου Θέρμων και του Ασκληπιού έχουν θετική επίδραση σε παθήσεις που οφείλονται σε ορμονικές διαταραχές όπως είναι α) η Στείρωση και β) η Οστεοπόρωση.

Η επίδραση του ραδονίου έχει αντιφλεγμονώδη δράση στις παθήσεις όπως:

Σαλπγγίτιδα, Τραχηλίτιδα, Σαλπγγική Στειρότητα όπου είναι συνέπεια προηγούμενων φλεγμονών. Η δράση επίσης του ραδονίου στις ωοθήκες ως αδένια έχει ως αποτέλεσμα να βοηθάει στην ομαλή λειτουργία του και στην ρύθμιση των διαταραχών της περιόδου.

• ΜΕΤΑΤΡΑΥΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΕΓΧΕΙΡΗΤΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ

Η λουτροθεραπεία με θερμά ραδιούχα νερά έχει καλά αποτελέσματα σε υπολειμματικούς πόνους και δυσκαμψίες, σε κατάγματα, διαστρέμματα, εξάρθρηματα και θλάσεις μυών. Μετεγχειρητικά περιστατικά του μυοσκελετικού συστήματος μπορούν να ωφεληθούν και να έχουν γρηγορότερη και πλήρη αποκατάσταση, μέσω της ιαματικής λουτροθεραπείας.

• ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΠΩΣΗ ΑΓΧΟΣ

Είναι επιστημονικά εξακριβωμένο ότι τα ιαματικά λουτρά τα οποία είναι και πλούσια σε ιχνοστοιχεία, άλατα και άλλες ωφέλιμες ενώσεις για τον οργανισμό, παίζουν σπουδαίο ρόλο στην αναζωογόνηση του οργανισμού, της ξεκούρασης και της χαλάρωσης από τη χρόνια κόπωση.

3.5 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΙΚΑΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΑΜΑΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ

Ο ιαματικός τουρισμός είναι δυνατό να αποτελέσει και μέσο ξεκούρασης, αναζωογόνησης και ανανέωσης εκτός από μέσο θεραπείας. Έτσι από κοινού η εισπνευσιοθεραπεία, η ποσιθεραπεία και η λουτροθεραπεία που έχουν μεγάλη σχέση μεταξύ τους μπορούν να αποτελέσουν μορφές τουρισμού που θα συμβάλλουν στην πρόληψη, αποκατάσταση της υγείας, ξεκούραση και ομορφιά, δηλαδή ταυτόχρονη ανάγκη για διακοπές και θεραπεία μαζί σε ένα πρότυπο περιβάλλον.

Τα λουτρά Ικαρίας μπορούν να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν σε κέντρα ιαματικού τουρισμού δηλαδή σε κέντρα θεραπείας που να είναι και κέντρα αναψυχής και ηρεμίας για όλες τις ηλικίες για περισσότερους μήνες του έτους, αφού όλες

βρίσκονται κοντά στη θάλασσα και έχουν καλό κλίμα, βασικά στοιχεία για ποικίλες εφαρμογές στη λουτροθεραπεία.

Η βελτίωση των εγκαταστάσεων των λουτρών της Ικαρίας με σύγχρονη υποδομή και εξοπλισμό είναι αναγκαία για την πλήρη αξιοποίηση των ιαματικών ιδιοτήτων των νερών των πηγών.

Ταυτόχρονα, η ένταξη των πηγών σε ένα πλέγμα ποικίλων εγκαταστάσεων που να συνδυάζουν και άλλες δραστηριότητες (αθλητισμός για όλες τις ηλικίες, πολιτιστικά, εγκαταστάσεις αναψυχής για νέους και παιδιά, πάρκα πρασίνου) επιτυγχάνεται η ανάδειξη των πηγών σε παραθεριστικά κέντρα τουρισμού μακράς παραμονής για όλες τις ηλικίες. Τα απαιτούμενα έργα υποδομής για τα λουτρά και γενικά τους τόπους έλξης επισκεπτών καθ' όλη σχεδόν τη διάρκεια του έτους θα πρέπει να είναι μεγάλης κλίμακας γιατί οι χώροι που θα προσφέρονται προορίζονται εκτός της θεραπείας ιατρικών παθήσεων και για τη γενικότερη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και υγείας των επισκεπτών τους.

Βασικό αίτημα είναι η ευχέρεια προσπέλασης δηλαδή οι περιοχές που προορίζονται για κέντρα τουρισμού μακράς παραμονής πρέπει να βρίσκονται κοντά σε αερολιμένα και να εξυπηρετούνται από καλό οδικό δίκτυο. Γενικότερα, η σωστά οργανωμένη υποδομή μεταφορών εκτός των άλλων συμβάλλει και στην αξιοποίηση του φυσικού δυναμικού των πηγών λόγω της μεγαλύτερης έκτασης και προβολής που θα αποκτήσουν. Η πλήρης αξιοποίηση των ιαματικών πηγών της Ικαρίας μπορεί να γίνει προς όφελος της οικονομίας σε εθνικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο. Η αξιοποίηση των πηγών είτε από ιδιώτες είτε από την Τοπική Αυτοδιοίκηση με τη δημιουργία κοινοτικών επιχειρήσεων αποτελεί και μια μορφή τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Τα οικονομικά οφέλη θα είναι πολλά για την Τοπική Κοινωνία. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- εισροή περισσότερου συναλλάγματος εφόσον θα έχουμε τουρισμό μακράς παραμονής.
- νέες θέσεις απασχόλησης με την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της ανάπτυξης των ιαματικών πηγών αλλά και λόγω κατασκευής αρχικής υποδομής όπως είναι η υποδομή υγείας και αθλητικών εγκαταστάσεων (νοσοκομείων, γηπέδων κλπ.).
- ζήτηση για ανάπτυξη υπηρεσιών αγοράς (τράπεζες, καταστήματα, εστιατόρια κλπ.).

- ζήτηση αγαθών για περισσότερους μήνες το χρόνο και εξομάλυνση της εποχικότητας των τουριστικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών - φορολογικά και άλλα έσοδα για τις τοπικές αρχές.
- βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα μεταφορών (αεροδρόμια, οδικές συνδέσεις κλπ.).
- ζήτηση για εγκαταστάσεις και ειδική υποδομή (ιατρική) υψηλού επιπέδου για τον εξοπλισμό των υδροθεραπευτηρίων και των ιατρικών μονάδων.
- Επίσης, δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι πριν από κάθε είδους ανάπτυξη για την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την προστασία του τοπίου και την εξασφάλιση της ποιότητας του περιβάλλοντος γιατί οι περισσότερες ιαματικές πηγές βρίσκονται σε περιοχές όπου συνδυάζεται βουνό με θάλασσα κάτω από εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες. Η διατήρηση του γνήσιου φυσικού περιβάλλοντος στα κέντρα παραθερισμού αποτελεί κύριο μέλημα.

Η προστασία των ιαματικών νερών, σημαντικών φυσικών πόρων που εντάσσονται γενικότερα στο υδάτινο δυναμικό της χώρας, αποτελεί πρωταρχικό σκοπό.

Είναι γνωστό ότι η υποβάθμιση του περιβάλλοντος πέρα από τη καταστροφή της αρχικής φυσικής ομορφιάς συντελεί και στη μείωση της ανταγωνιστικότητας του συγκεκριμένου θέρετρου στην τουριστική αγορά.

Βασική είναι και η σημασία της έρευνας αγοράς και της διαφήμισης, θέμα στο οποίο η Ικαρία υστερεί πολύ, με αποτέλεσμα οι ιαματικές πηγές της Ικαρίας να μην είναι διεθνούς φήμης. Επομένως, συμπερασματικά θα λέγαμε για τα λουτρά Ικαρίας ότι ο σημερινός προορισμός τους που είναι κυρίως μόνο για θεραπευτικούς σκοπούς θα έπρεπε να επεκταθεί.

Πρωταρχικός σκοπός είναι να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρουν, ώστε να διευρυνθεί το πεδίο των δραστηριοτήτων τους και να αποτελέσουν κέντρα έλξης τουριστών όλων των ηλικιών για περισσότερους μήνες του χρόνου. Η Ικαρία συνδυάζει βουνό, θάλασσα, και θερμό κλίμα. Αυτό αποτελεί ιδανικό προνόμιο με πολλά περιθώρια αξιοποίησης και ανάδειξης των πηγών της σε αξιόλογα τουριστικά κέντρα υγείας για τουρισμό μακράς παραμονής για όλες τις ηλικίες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ελλάδα διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα στον τομέα του Ιαματικού τουρισμού. Είναι μια χώρα πλούσια σε ιαματικές πηγές οι οποίες βρίσκονται στο σύνολο σχεδόν του Ελλαδικού χώρου, και κυρίως στην περιφέρεια σε περιοχές με εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον και κλίμα. Παρ' όλα αυτά, η υποδομή είναι μέτρια και το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας ανεπαρκές.

Η βελτίωση των εγκαταστάσεων των λουτροπόλεων της χώρας με σύγχρονη υποδομή και εξοπλισμό είναι αναγκαία για την πλήρη αξιοποίηση των ιαματικών ιδιοτήτων των νερών τους. Ταυτόχρονα με την έναρξη και άλλων δραστηριοτήτων στο χώρο των πηγών, θα επιτευχτεί και η ανάδειξη τους σε παραθεριστικά κέντρα τουρισμού μακράς παραμονής και όλων των ηλικιών. Η πλήρης αξιοποίηση, μετά από αξιολόγηση, της θεραπευτικής ικανότητας αλλά και της δυναμικότητας των ιαματικών πηγών στην Ελλάδα μπορούν να αποτελέσουν τομέα αναπτυξιακών και επενδυτικών πρωτοβουλιών προς όφελος της οικονομίας σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

Επίσης θα πρέπει να δοθεί προσοχή στο ότι πριν από κάθε είδους ανάπτυξη για την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών, χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την προστασία του τοπίου και την εξασφάλιση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Η διατήρηση του γνήσιου φυσικού περιβάλλοντος στα ιαματικά κέντρα και η προστασία των ιαματικών πηγών αποτελεί πρωταρχικό σκοπό. Βασική είναι η σημασία της έρευνας αγοράς και διαφήμισης, η οποία γίνεται ήδη σε άλλες χώρες της Ευρώπης, ενώ στην Ελλάδα υστερεί κατά πολύ, με αποτέλεσμα οι ιαματικές πηγές της χώρας να μην είναι διεθνώς γνωστές.

Ένας από τους πιο δημοφιλείς ιαματικούς προορισμούς στην Ελλάδα είναι η Ικαρία, της οποίας οι πηγές θεωρούνται μεταξύ των πλέον ραδιενεργών πηγών του κόσμου. Επομένως η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν θα πρέπει να γίνει κύριο μέλημα, ώστε να αποτελέσουν κέντρα έλξης τουριστών, όλων των ηλικιών για τους περισσότερους μήνες του χρόνου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

(Α) ΒΙΒΛΙΑ

**Πάπυρους Λαρούς Μπριτάννικα: Εγκυκλοπαίδεια τόμος Ελλάς
(ιαματικές πηγές)**

**«Ο ιαματικός τουρισμός και η ανάπτυξη του τουρισμού υγείας στην Ελλάδα»
Σπαθή Σ.Κ. (2000) . Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών**

**Βιβλίο «Οι Ιαματικές Θερμομεταλλικές Ραδιούχες Πηγές Ικαρίας»
Φρατζής Φρατζέσκος-Φυσικοθεραπευτής
Εκδόσεις, ΑΥΓΕΡΙ**

**Παρασκευόπουλος Γ. (2003). «Αξιοποίηση των φυσικών ιαματικών
παραγόντων της Νότιας Ικαρίας, για την θεραπεία και
αποκατάσταση» Ικαρία**

**«Τουριστικό Δίκαιο» Αντωνίας Ευθυμιάτου Πουλάκου Β' έκδοση
Εκδόσεις Αντ. Ν. Σακκουλα 1997**

(Β) ΜΕΛΕΤΕΣ

**Γεωθερμία – Ιαματικές πηγές : Η περίπτωση της Ικαρίας
Εργασία του Καστανιά Ιωάννη Κοζάνη Δεκέμβριος 2003**

(Γ) ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

<http://www.iama.gr>

<http://www.daki.gr/Minerals/Start%20page/start%20page.html>

[http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%
1](http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%99%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%
1)

<http://thesis.ekt.gr/content/index.jsp?ID=11680&p=89&lang=el>

<http://wwk.kathimerini.gr/kath/7days/1998/06/21061998.pdf>

www.ikaria.gr

